

RÄDDNINGSTJÄNSTHANDBOKEN DEL 2

LEDNING MED STABSTJÄNST

© Räddningsverket

Handbok *Ledning med stabstjänst* har utarbetats av
Jan Ahlberg, Räddningsverket, Björn Berg, SAR CON AB har medverkat.

Bearbetning och produktion: *Utbildningsproduktion AB, Malmö*

Grafisk form: *Melvyn Lundholm*

Illustrationer: *Lars Gylldorff*

Tryck: *Skogs Grafiska, Malmö 1996*

I serien räddningstjänsthandböcker ingår följande delar:

Räddningstjänster och samverkande organ (del 1)

Beställningsnummer R 20-078/96

Ledning med stabstjänst (del 2)

Beställningsnummer R 30-069/96

Samband (del 3)

Beställningsnummer R 31-073/96

Lägesuppföljning (del 4)

Beställningsnummer R 31-079/96

Övningsuppläggning (del 5)

Beställningsnummer U 14-338/96

INNEHÅLLS FÖRTECKNING

sidan

5 INLEDNING

6 LEDNING

- 6 Ledningsnivåer
- 7 Ledningsprocessen
- 8 Räddningsledarens uppgifter
- 10 Räddningsstabens uppgifter
- 10 Delegering

11 SAMVERKAN

- 11 Grunder
- 12 Genomförande
- 14 Räddningstjänsterna

15 RÄDDNINGSTABENS ORGANISATION

- 15 Räddningsstabens funktioner
- 17 Räddningsstabens uppbyggnad
- 19 Räddningsstabens gruppering

20 UPPGIFTER INOM STABEN

- 20 Stabschefen
- 21 Ledningsfunktion
- 23 Sambandsfunktion
- 24 Informationsfunktion
- 26 Expeditionsfunktion
- 26 Personalfunktion
- 27 Underhållsfunktion
- 28 Transportfunktion

30 STABSARBETE

- 30 Grunder
- 31 Planering
- 32 Arbetsplanering
- 34 Orientering

sidan

35	Lägesuppföljning
36	Inhämtning av underlag
37	Bearbetning av underlag
38	Presentation
38	Delgivning
39	Samråd
40	Föredragning
41	Beslut
42	Orderarbete
43	Ordergivning
44	Kontroll

45 ARBETSBEREDSKAP OCH SKIFT-TJÄNSTGÖRING

45	Arbetsberedskap
46	Skifttjänstgöring för stabspersonal
47	Skifttjänstgöring för räddningsledare
48	Åtgärder vid avlösning

49 DAGBOK

50 BILAGOR

50	1. Ledningsprocessen
56	2. Stabsarbetsplan
58	3. Stabsarbetspärm
59	4. Stabsorientering
60	5. Ordermall
62	6. Mall för uppföljning
63	7. Sambandstabla
64	8. Meddelandeblankett
65	9. Instruktion för vakthavande befäl
66	10. Turlista för vakthavande befäl
67	11. Åtgärder vid avlösning
68	12. Dagboksblankett

69 TERMER

Del 2 av räddningstjänsthandboken innehåller en beskrivning av räddningsstabers funktioner, uppbyggnad och arbetssätt. En modell för planläggnings- och stabsarbetsmetodik presenteras.

Avsnitten om sambandstjänst, informationstjänst och lägesuppföljning behandlas ingående i andra handböcker, och hålls därför mycket korta.

Denna del förklarar även de vanligast förekommande termerna inom kommunal och statlig räddningstjänst och för samverkande organisationer och myndigheter. Innehållet är granskat och godkänt av ansvariga myndigheter.

LEDNINGS- NIVÅER

Räddningstjänstlagen säger:
Vid varje räddningsinsats ska finnas en räddningsledare. Inom den kommunala räddningstjänsten är räddningsschefen, eller den som denne har utsett, räddningsledare.

Vid fjällräddningstjänsten är polischefen i distriktet, eller den som denne har utsett, räddningsledare. Om räddningsinsatsen berör flera polisdistrikt är den regionale polischefen, eller den som denne har utsett, räddningsledare.

Inom övrig räddningstjänst utser den ansvariga myndigheten räddningsledare.

Om två eller flera kommuners områden och räddningskärer inom samma län berörs, bestämmer räddningsledarna vem av dem som ska leda insatsen. Om inte, avgör länsstyrelsen vem.

I fråga om räddningsinsatser som är omfattande får regeringen föreskriva, eller i särskilt fall bestämma, att en länsstyrelse eller någon annan statlig myndighet ska ta över ansvaret för räddningstjänsten inom en eller flera kommuner. Då utses räddningsledare av den myndighet som får ansvaret.

Regeringen har i räddningstjänstförordningen föreskrivit att Länsstyrelsen – om det fordras omfattande räddningsinsatser i kommunal räddningstjänst – ska ta över ansvaret för räddningstjänsten i de kommuner som berörs av insatsen. Länsstyrelsen tar då över ansvaret för kommunens hela räddningstjänst, inte bara den olycka som föranlett övertagandet. En räddningsledare, med de särskilda kvalifikationer som är angivna i lagstiftningen, leder dock insatsarbetet.

Om räddningsinsatserna även innefattar statlig räddningstjänst, ska länsstyrelsen svara för att räddningsinsatserna samordnas.

Räddningstjänstlagen säger vidare att kommunerna och de statliga myndigheter som svarar för verksamhet enligt denna lag ska samarbeta med varandra och med andra som berörs av verksamheten.

Några anvisningar om lydnds- och befälsförhållanden mellan kommunala och statliga räddningstjänster ges inte i lagen. Detta innebär att verksamheten vid gemensamma insatser måste regleras genom samverkan. Se vidare i avsnittet Samverkan.

KOMMUNAL RÄDDNINGSTJÄNST

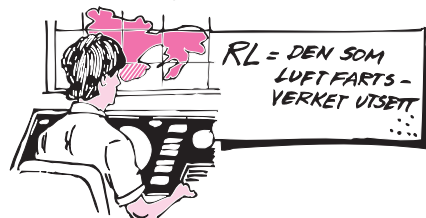
SJÖRÄDDNINGSTJÄNST

MILJÖRÄDDNINGSTJÄNST TILL SJÖSS

FLYGRÄDDNINGSTJÄNST

FJÄLLRÄDDNINGSTJÄNST/EFTER- FORSKNING AV FÖRSVUNNA PER- SONER I ANDRA FALL

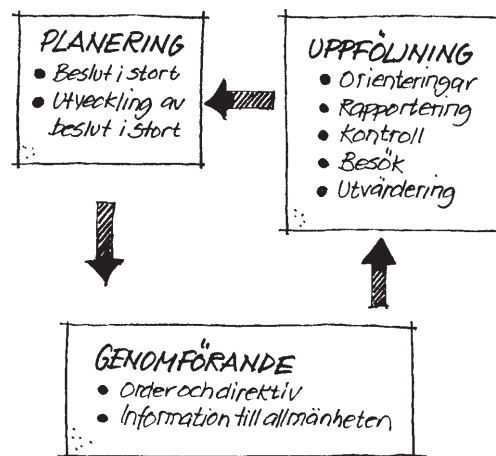

LEDNINGS- PROCESSEN

Ledning, oavsett på vilken nivå den utövas, kan definieras som: *Verksamhet som syftar till att säkerställa att tillgängliga resurser samordnas och utnyttjas på bästa sätt för att förelagd uppgift ska kunna lösas.*

Ibland kan det ställas särskilda krav på ledning och stabstjänst. Det är när några av följande förutsättningar finns:

- Räddningsinsatserna kräver stor insats av personal och materiel
- Räddningsinsatserna tar lång tid
- Stora områden berörs
- Flera olika räddningstjänster deltar i arbetet
- Större insatser måste göras även av andra myndigheter eller organ i samhället
- Skadeområdet har stor utbredning

Ledning innebär en ständigt pågående process med planering, genomförande och uppföljning av den verksamhet som behövs för att nå ett uppställt mål.

I detta ligger att

- kontinuerligt följa nödläget utveckling, göra överväganden och fatta beslut
- tilldela enheter lämpliga arbetsuppgifter, fördela resurser och följa räddningsarbetet
- reglera beredskap för nya insatser
- i förekommande fall samordna underställdas, organisationers och erforderliga specialfunktioners verksamhet sinsemellan och samverka med sidoordnade myndigheter och organ
- ge order, anvisningar och utöva kontroll

För att uppfylla kraven på en effektiv ledning, speciellt vid större olyckor, måste räddningsledaren ha en stab till sitt förfogande.

RÄDDNINGSL EDARENS UPPGIFTER

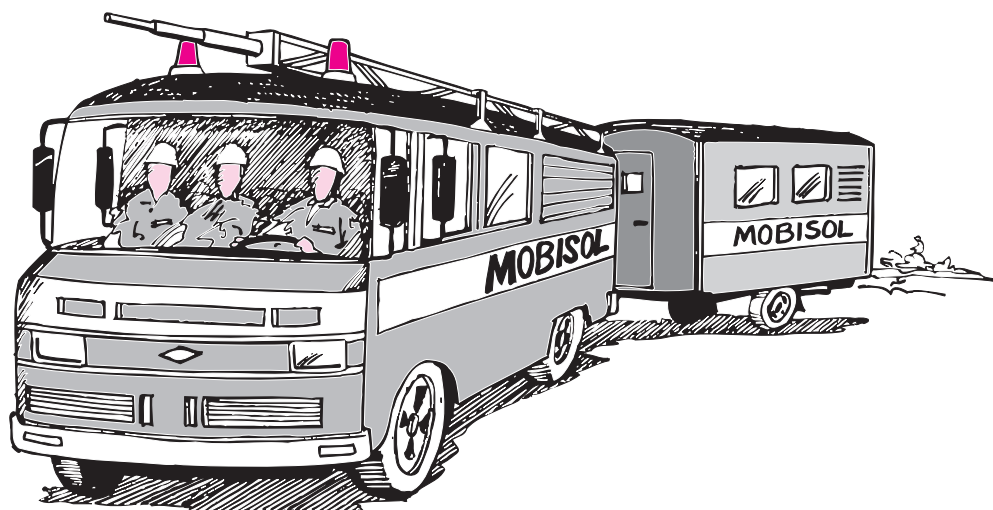
Räddningsledaren har det yttersta ansvaret för räddningsinsatsen. Hans/hennes kunskaper och omdöme är i många fall helt avgörande för insatsens resultat.

Räddningsledarens uppgifter kan delas in i övergripande ledning och direkt ledning.

Övergripande ledning

Den övergripande ledningen innebär mera långsiktiga beslut som räddningsledaren fattar om bl a

- insatsens inriktning och prioriteringar
- resursfördelning
- samverkan
- underhåll
- informationstjänst
- personaltjänst

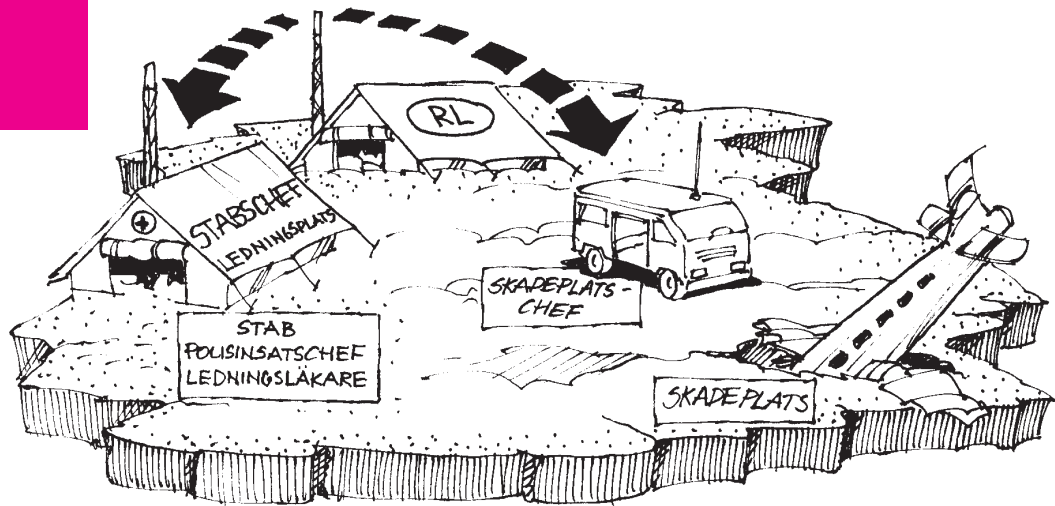
Direkt ledning

Den direkta ledningen innebär ledning av räddningsåtgärder på skadeplats.

Vid mindre olyckor eller vid nödlägen då skadeområdet är litet sammanfaller ofta den direkta och övergripande ledningen och samma person kan utan större svårigheter ansvara för fullständig ledning på skadeplatsen.

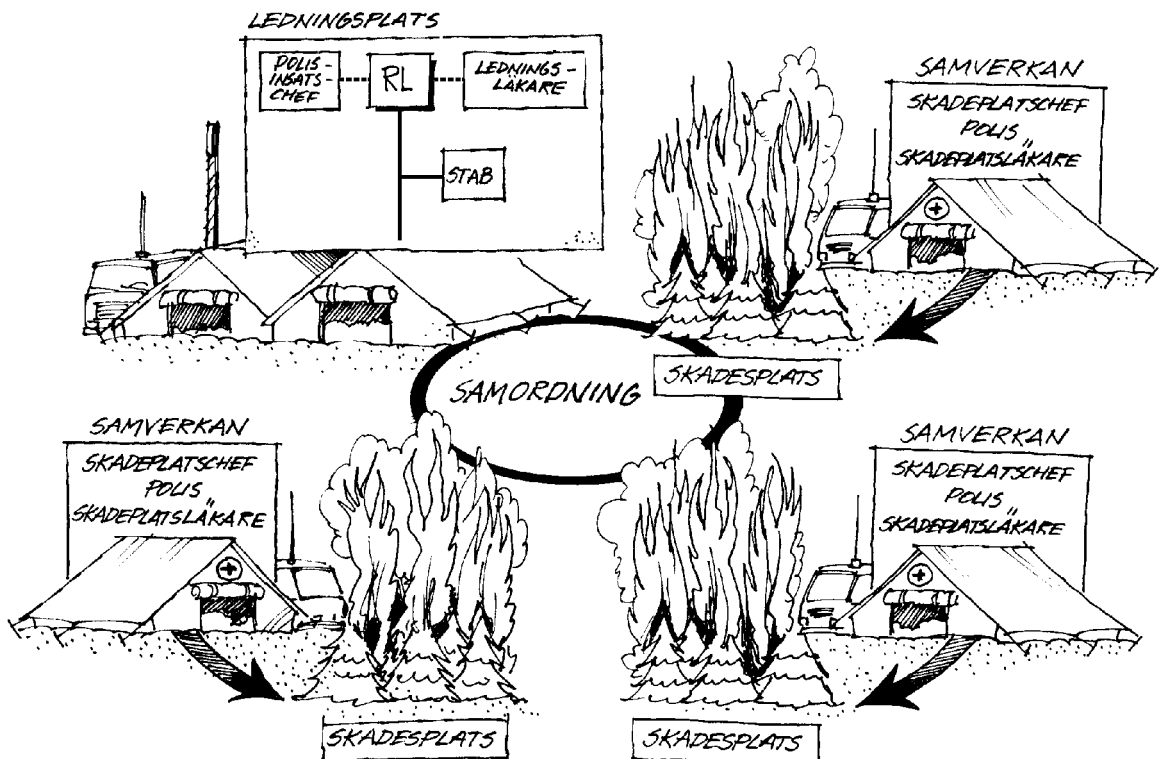
Inom ett större skadeområde (i kommunal räddningstjänst) där avstånden mellan ledningsplats och skadeplats växer kan räddningsledaren behöva biträde såväl på ledningsplatsen (stabschef) som på skadeplats (skadeplatschef), så att han själv kan prioritera uppgifter som kräver hans närvaro.

STÖRRE SKADEPLATSOMRÅDE

Inom mycket stora skadeområden kan det vara fråga om flera skadeplatser. Skadeplatschefen svarar då för den direkta ledningen och den direkta samverkan på skadeplatsen med bl a polisen och skadeplatsläkaren. Räddningsledaren svarar för den övergripande ledningen. Hans viktigaste uppgifter blir då att samordna verksamheten.

MYCKET STORT SKADEOMRÅDE

RÄDDNINGSS- STABEN UPPGIFTER

Räddningsstaben biträder räddningsledaren med bl a

- uppföljning av verksamheten
- insamling av beslutsunderlag
- planläggning och arbetsfördelning för fortsatt verksamhet
- sambandstjänst
- transporttjänst
- underhållstjänst (personal, materiel, drivmedel, utspisning, förläggning etc)
- intern information
- information till allmänheten
- pressinformation
- dokumentation av verksamheten

DELEGE- RING

Vissa delar av räddningsarbetet har rutinkaraktär (förplägnad, drivmedelstjänst m m). Ansvar för sådana verksamheter bör delegeras till särskild stabsfunktion eller till organ på annan plats (t ex brandstation).

Räddningsledaren hålls orienterad om verksamheten och ingriper vid behov.

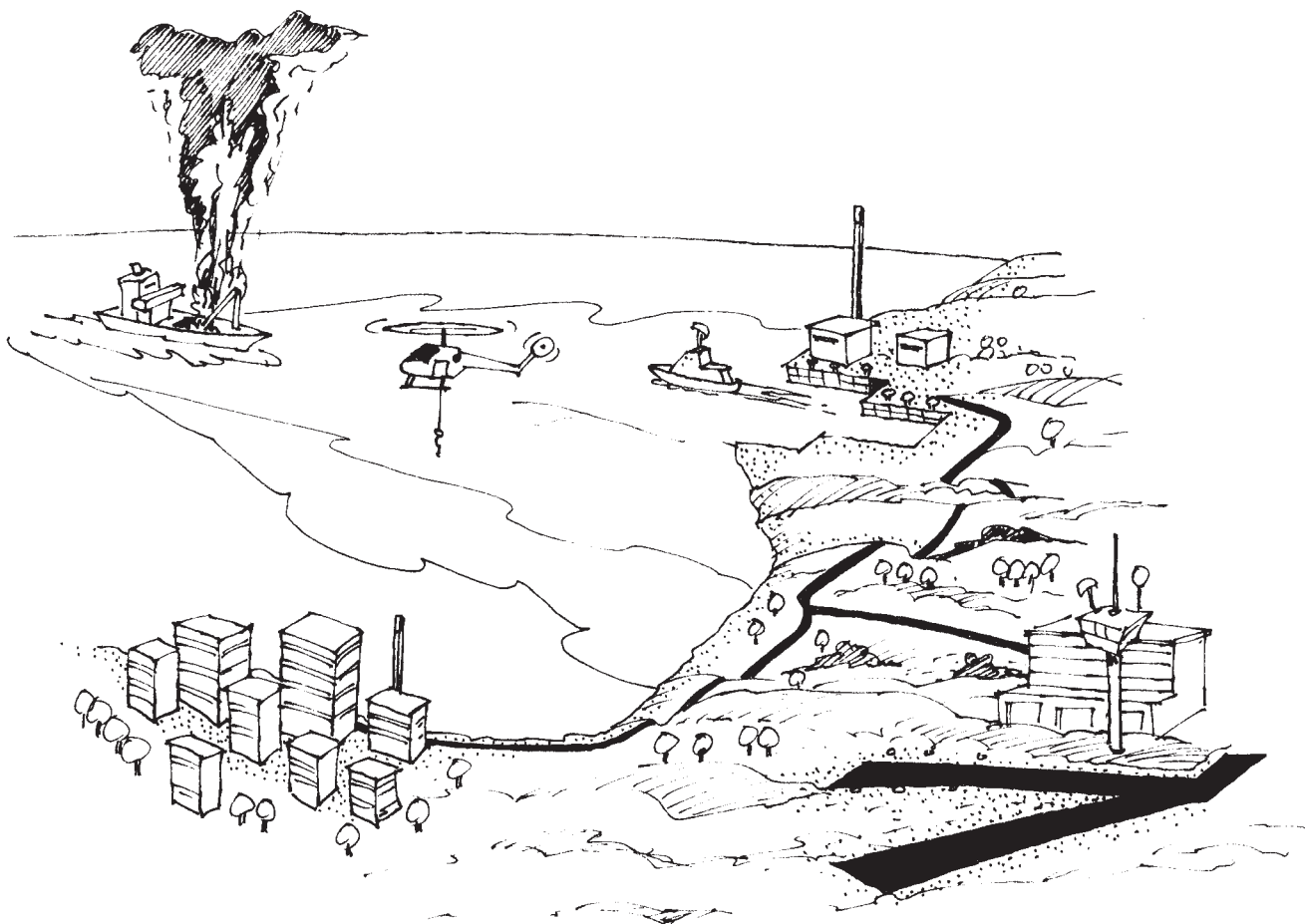
Samverkan mellan de som har ansvaret för olika delar av räddningstjänsten och andra som berörs av räddningstjänsten är viktig för samordning av verksamheten.

Samverkan sker dels genom planläggning och avtal dels genom överläggningar, överenskommelser och/eller gemensamma beslut under räddningsinsatser.

Räddningstjänsterna och exempel på samverkande myndigheter och organisationer redovisas på sidan 14.

Personkännedom och förberedda samverkansplaner kan påverka samverkan positivt, liksom kännedom om var samverkande räddningstjänster finns, vilka uppgifter de har och hur bästa samband kan uppnås.

Om en expert från samverkande räddningstjänst finns tillgänglig i staben, finns förutsättningar för att samverkan mellan räddningsstaberna löper smidigt.

GENOM- FÖRANDE

Samverkan sker alltid

- när flera räddningstjänster samtidigt deltar
- vid olycker med flera skeden, d v s ett nödläge som i en fas övergår i en annan räddningstjänst (t ex sjöräddning - kommunal räddningstjänst, flygräddning - fjällräddning)
- vid varje åtgärd och beslut som berör fler än den egna räddningstjänsten.

Samverkan kan gälla

- Beredskap. Varje räddningstjänst bör känna till inom vilken tid som samverkande räddningstjänsters och samverkande organs resurser kan vara tillgängliga vid en insats, så att snabbast möjliga insats ska kunna ske.
- Resurser. Andras resurser kan i vissa situationer vara lämpligare än egna.
- Insats/angreppsmetod (t ex gemensam insats).
- Insatsområde. Fördelning av styrkor vid sökning eller undsättning.
- Information till allmänhet och massmedia.
- Prioritering

I de fall statlig och kommunal räddningstjänst samtidigt deltar i en olycka, är det viktigast att räddningsledarna samverkar under hela räddningsfasen. Fungerar samverkan på ledningsnivå, finns goda förutsättningar för att samarbetet ska fungera på fältet. Samverkan kan gälla att

- upprätta samband sinsemellan
- ge varandra lägesrapporter
- använda samma system för lägesuppföljning
- delge varandra bedömningar och beslut
- utföra gemensamma räddningsåtgärder
- samsas om samma resurser
- fördela och prioritera i samråd
- tala samma språk (terminologi)

Inom den egna räddningstjänsten är det viktigt att, vid avlösningar, den pågående personalen informeras om vilka som samverkar, på vilka nivåer det sker och vilka sambandsmedel som används. Den överenskomna arbetsfördelningen måste anges.

Om ansvaret för ett visst räddningsskede lämnas över från en räddningsledare till en annan ska detta dokumenteras. Till dokumentationen bör fogas telex- och telefaxmeddelanden eller andra viktigare skriftliga meddelanden (t ex att begäran om hjälp har nekats eller beviljats).

Avslutning av gemensam insats med deltagande från flera räddningstjänster sker i samråd. Räddningsledarnas gemensamma beslut ska dokumenteras.

RÄDDNINGSTJÄNSTERNA

NAMN	ANSVAR	TYP AV OLYCKA	PRIMÄRT ANSVARSOMRÅDE GEOGRAFISKT	ÅTGÄRD
KOMMUNAL RÄDDNINGSTJÄNST	Kommunen	Skador på människor, egendom, miljö	Inom kommungräns	Rädda samt hindra och begränsa skador
FLYGRÄDDNINGSTJÄNST	Luftfartsverket	Fara för förmodat flyg- haveri med okänd haveriplats	Svenskt land- och sjö- territorium ^{1) 2)}	Efterforska luftfartyg som saknas, havererat eller nödlandat. Rädda ombordvarande vid en olycka som inträffat till havs ¹⁾
SJÖRÄDDNINGSTJÄNST	Sjöfartsverket	Olycka eller befarad olycka med människor i sjönöd	Svenskt sjöterritorium ^{1) 2)}	Efterforska och rädda människor i sjönöd. Sjuktransport från fartyg
FJÄLLRÄDDNINGSTJÄNST	Polisen	Skador/Befarade skador på människor	Inom fjällområde	Efterforska och rädda
EFTERFORSKNING AV FÖRSYNNNA PERSONER I ANDRA FALL	Polisen	Fara för persons liv eller allvarlig risk för deras hälsa	Hela landet utom område för sjö-, flyg- och fjällräddning	Efterforska
MILJÖRÄDDNINGSTJÄNST TILL SJÖSS	Kustbevakningen	Skador i miljön	Svenskt sjöterritorium ^{1) 2)}	Hindra och begränsa skador vid utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen
RÄDDNINGSTJÄNST VID UTSLÄPP AV RADIOAKTIVA ÄMNE OCH SANERING EFTER SÄDANA UTSLÄPP	Länsstyrelsen	Olycka i kärnteknisk anläggning	Berört län	Hindra och begränsa skador. Sanering

¹⁾Inkl. Väner, Vättern och Mälaren men exkl. Vattendrag, Kanaler, hamnar och andra insjöar.

²⁾ Övrigt ansvarsområde regleras genom internationella konventioner eller bilaterala överenskommelser.

Exempel på samverkande myndigheter och organisationer

- Polisen
- Landstinget
- SOS Alarm AB
- Sveriges Radio
- Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska institut
- Statens Strålskyddsinstitut
- Statens Kärnkraftsinspektion
- Sprängämnesinspektionen
- Luftfartsinspektionen
- Kemikalieinspektionen
- Giftinformationscentralen
- Statens Järnvägar
- Banverket
- Forsvarsmakten
- Frivilligorganisationer

RÄDDNINGSSTABENS ORGANISATION

RÄDDNINGSSTABENS FUNKTIONER

Stabstjänst är en sammanfattande benämning på viss administrativ verksamhet. Den ska bl a

- skapa underlag för chefs beslut
- omsätta chefs beslut i order, instruktioner och anvisningar
- övervaka att order, instruktioner och anvisningar efterlevs på rätt sätt
- utarbeta orienteringar, rapporter och framställningar
- skapa gynnsamma betingelser för ledning i övrigt

Följande funktioner (samt deras uppgifter) kan ingå i en stab:

Ledningsfunktionen

ska

- kartlägga utgångsläget och följa upp läget
- sammanställa underlag till bedömning och beslut i stort
- bedöma resursbehov
- detaljplanera räddningsarbetet
- ge order och utarbeta information till underställda enheter
- samverka med andra deltagande myndigheter och organ
- kontrollera verksamheten

Vid en fullt uppbyggd stab kan det vara lämpligt att en särskild analysfunktion utför följande av ledningsfunktionens uppgifter:

- kontinuerligt utvärdera läget och pröva om den fortsatta verksamheten kan bedrivas inom ramen för gällande beslut i stort och riktlinjer
- analysera tänkbara händelseutvecklingar och föreslå lösningar vid skom-fall

Sambands- funktionen

ska

- skapa medel och metoder för att upprätthålla och säkerställa kontakt med egna och samverkande organ

Informations- funktionen

ska

- ge information till egna och samverkande enheter
- ge riktad information till direkt drabbade och övriga berörda
- samordna information till massmedia och allmänheten

Expeditions- funktionen

ska

- svara för allmän expeditionstjänst
- säkerställa att order, rapporter och händelseförlopp registreras och bevaras (dokumentation)

Personalfunktionen

ska

- säkerställa att personalbehovet täcks
- registrera insatt personal
- ansvara för personalvård

Underhålls- funktionen

ska

- säkerställa tillgång till räddningsmateriel, drivmedel, sjukvård, reparationer, förplägnad m m

Transport- funktionen

ska

- säkerställa transportresurser för personal, materiel och förnödenheter

Övrigt

- Hit hör t ex expertfunktioner (se sid 29)

RÄDDNINGSS- STABENS UPPBYGGNAD

Sällan står det från början klart hur omfattande en olycka är. Ofta kan en liten olycka utvecklas till en större.

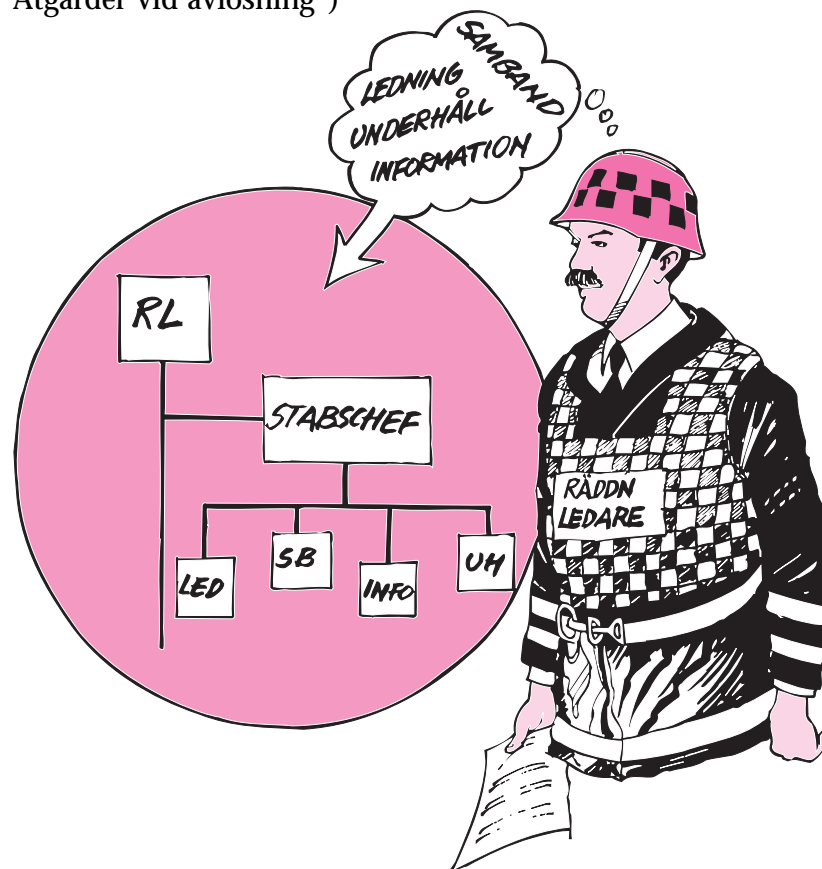
Stabsarbete utförs till en början i begränsad omfattning. I takt med att storleken på olyckan klarläggs eller att situationen utvecklas, uppstår behov av ytterligare ledningspersonal. Staben utvecklas och tar form efterhand. Den växer ut successivt.

Ett sådant exempel, hämtat från den kommunala räddningstjänsten, finns på bilden på sidan 18.

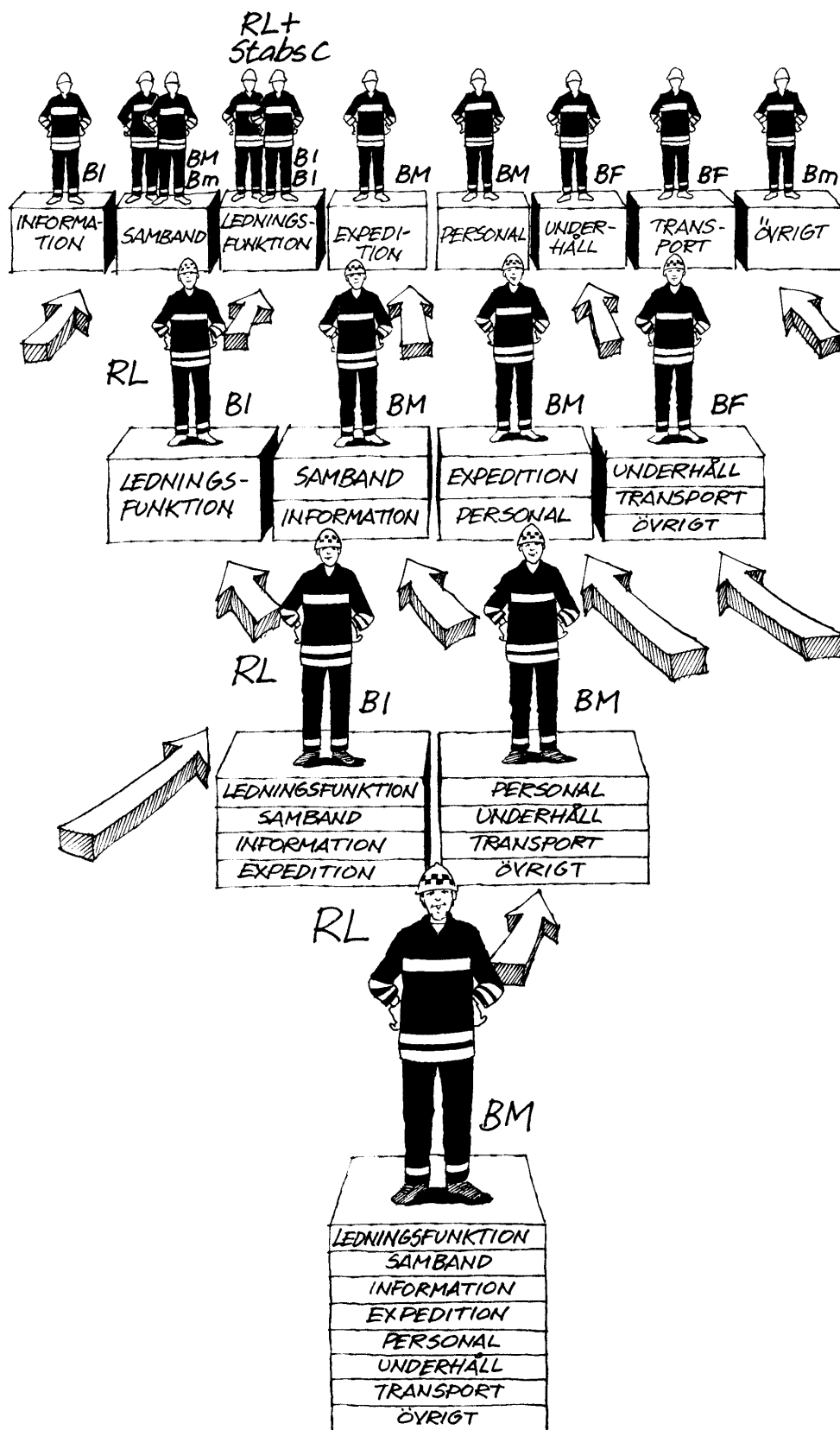
Det är viktigt att räddningsledaren har klart för sig vilka stabsfunktioner som behöver förstärkas och i vilken ordning detta bör ske. Ofta är det sambandsfunktionen som räddningsledaren först behöver hjälp med.

I många fall är räddningsledaren en och samma person under hela räddningsinsatsen. Det förekommer också att den som i initialskedet leder insatsen lämnar över till högre befattningshavare under uppbyggnadsskedet. Då är det av yttersta vikt att överlämningen är noggrann och detaljerad. Det bör ske efter en i förväg uppgjord mall.

(Se även under kapitlet Arbetsberedskap och skifttjänstgöring, "Åtgärder vid avlösning")

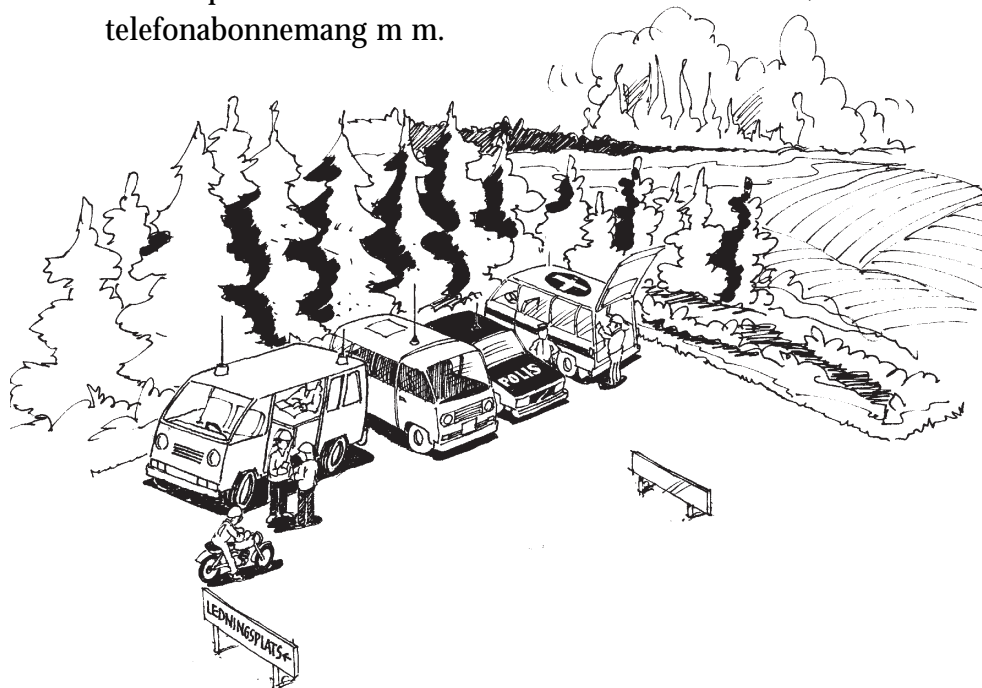
Exempel på stabens successiva uppbyggnad vid en kommunal räddningsinsats

RÄDDNINGSS- STABENS GRUPPERING

Med gruppering menas här geografisk placering av ledningsplats.

Vissa räddningstjänster har sina ledningsplatser grupperade i fasta anläggningar där lokalerna och materielen är direkt anpassade efter behoven. Inom sjöräddningstjänsten har man även sk undercentraler. Sådana platser är förberedda för antenninstallationer, radiosamband, telefonabonnemang m m.

Räddningskärerna, som behöver ha sina ledningsplatser i omedelbar närhet av skadeplatsen, måste vid varje tillfälle välja en lämplig gruppering. Vid stora olyckor och omfattande räddningsinsatser bör räddningsstaben grupperas på en strategisk plats där kraven på övergripande ledning tillgodoses.

En ledningsplats bör väljas så att lednings- och sambandstekniska krav kan uppfyllas på ett betryggande sätt. Den ska

- kunna säkerställa att sambandet fungerar
- vara väl synlig
- vara lätt att nå med transporter
- ha goda utrymmen för tillfällig uppställning av fordon
- kunna utnyttja platsens (ortens) tillgångar ifråga om lokaler och sambandsresurser

Räddningsstaben bör samgrupperas med andra deltagande myndigheters staber. Gemensamma staber kan utnyttjas.

UPPGIFTER INOM STABEN

STABSCHEF

Stabschefen ska

- leda och samordna arbetet inom staben och ansvara för att verksamheten bedrivs i överensstämmelse med räddningsledarens intentioner.
- säkerställa samarbetet mellan stabens olika delar och samverkande parter genom stabsorienteringar, order och anvisningar för stabsarbetet.
- reglera stabens samverkan med andra räddningstjänsters staber.
- föredra eller låta föredra ärenden för räddningsledaren och omsätta dennes beslut till order och direktiv.
- omgående meddela räddningsledaren om viktigare beslut som fattats enligt bemyndigande.

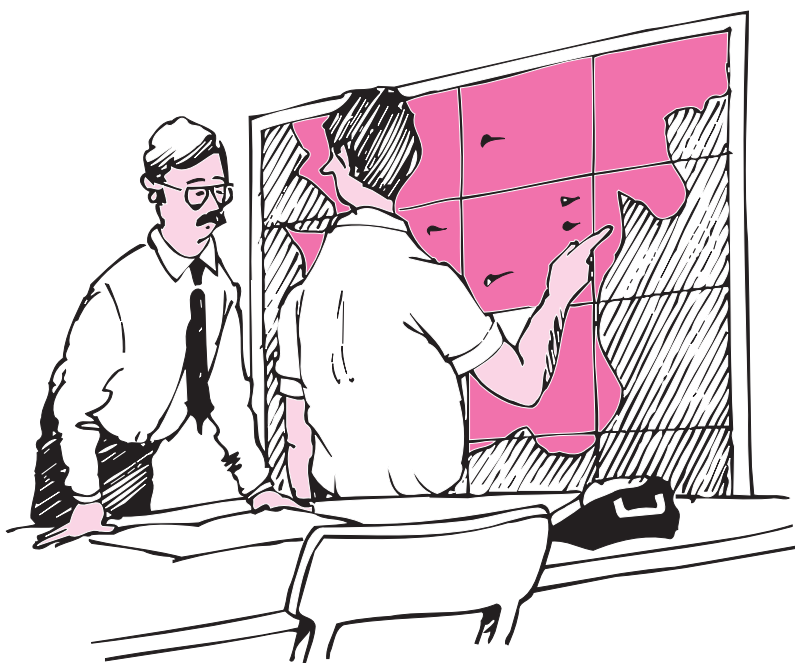
LEDNINGS- FUNKTION

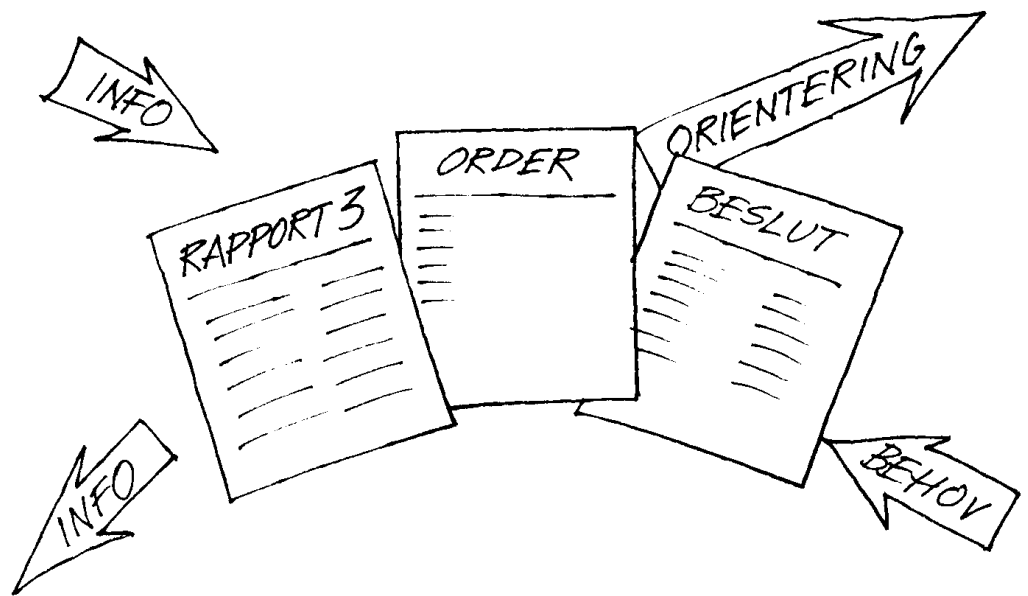
Funktionens uppgifter kan variera i omfattning beroende på stabens uppbyggnad och omfattning. I regel är denna en av de två första funktionerna som bildas när staben byggs upp. Den andra är sambandsfunktionen.

Vid en fullt uppbyggd stab ska ledningsfunktionen

- kartlägga utgångsläget och följa upp läget. Lägesuppföljningen utgör basen i det underlag som fordras för att fatta beslut. Den ska visa vad som gjorts vid olika tidpunkter, hur det aktuella läget ser ut och i vissa fall presentera beräkningar och prognoser om hur läget kan utvecklas. Har staben tillräckligt med personal, bör så snart som möjligt en person avdelas för lägesuppföljning.
- inhämta och sammanställa underlag för bedömanden och beslut. Sammanställningen sker som regel efterhand som uppgifter om olyckan samlas in och dokumenteras på lägeskartor, tabläer och dagboksblad.

Det samlade underlaget bör sammanställas i kortfattad skriftlig form och föredras för räddningsledaren efterhand eller i regelbundna föredragningar om räddningsinsatsen är långvarig och komplicerad.

- bedöma resursbehov. Behov av ytterligare resurser framgår efter hand som utgångsläget fastställs eller situationen förändras.
- detaljplanera räddningsarbetet. Baserat på uppföljningen av läget och räddningsledarens beslut ska funktionen göra upp de detaljplaner som behövs för beslutens genomförande.
- rapportera till överordnade och sidoordnade.
- ge order till underställda enheter. Detaljplanerna ska omsättas i klart formulerade order. De bör om möjligt distribueras i skriftlig form till sambandsfunktionen för utsändning till berörda enheter.
- samverka med andra deltagande myndigheter och organ. Efter etablerad kontakt sker ett kontinuerligt ömsesidigt informationsutbyte. Samråd tas vid större beslut, och tillgängliga resurser fördelas på lämpliga arbetsuppgifter.

Vid mer omfattande räddningsinsatser sker sådan samverkan bäst genom att en representant för myndigheten finns ansluten till staben.

- Kontrollera verksamheten (se avsnittet Kontroll i detta kapitlet)

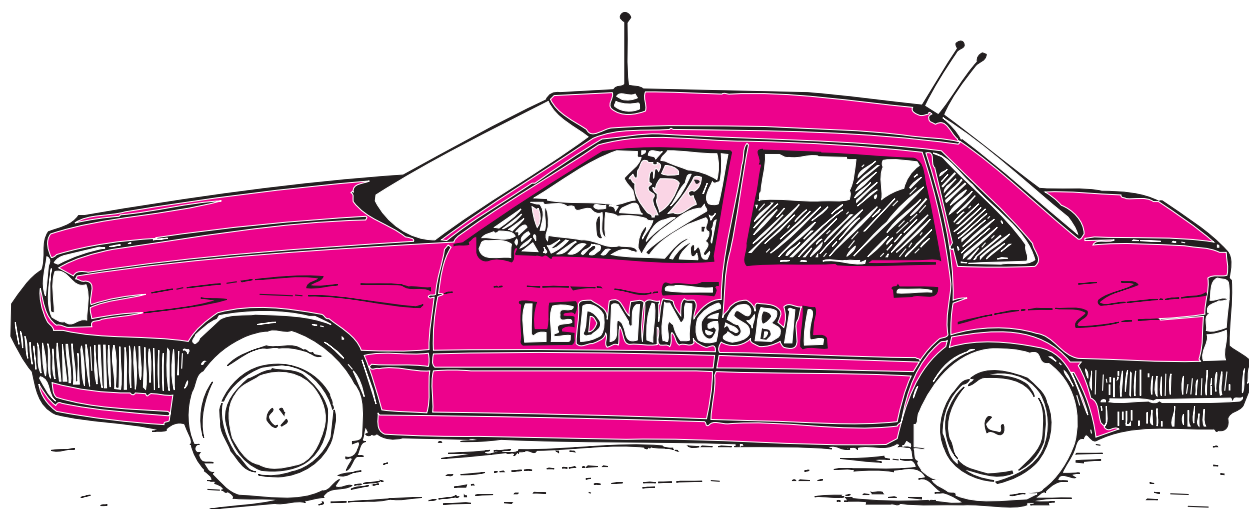
SAMBANDS- FUNKTION

Ett väl fungerande samband är grundförutsättningen för en effektiv och framgångsrik ledning av räddningstjänsten. Som tidigare sagts är sambandsfunktionen en av de första funktionerna som bör etableras.

Främsta uppgiften är att se till att räddningsledaren och staben har väl fungerande sambandsmedel till sitt förfogande.

En sambandsplan med anvisningar för samverkan bör göras i förväg, där larmcentralens erfarenhet och kunnande tas tillvara.

Då mycket tvärkommunikation mellan olika samverkansparter förekommer, eller då antalet samverkansparter är mycket stort bör en sambandstablä upprättas för att ha kontroll över sambandet. (se exempel på sambandstablä i bilaga 7).

Om möjligt bör räddningsledaren ha en personlig sambandsman, för att på så sätt bli befriad från att själv handha sina sambandsmedel.

I regel föredrar de flesta inom en stab att själva "prata i radio" eller telefon och i många fall är det den enda möjligheten, eftersom tillgången på stabspersonal ofta är begränsad.

För att detta ska fungera krävs en god trafikdisciplin. Var och en som utväxlar radio- eller telefonsamtal måste själv se till att meddelanden av vikt blir dokumenterade. Sådan dokumentation kan sammanställas av personalen i sambandsfunktionen. För ytterligare riktlinjer angående sambandstjänsten hänvisas till Räddningstjänsthandboken del 3 - Samband.

INFORMATIONSFUNKTION

Funktionen ansvarar under räddningsledaren för att riktad information vid behov ges till

- direkt drabbade
- övriga berörda

Vidare ska samordnad information ges till

- massmedia
- allmänheten
- egna och samverkande enheter

Informationsarbetet delas upp i

Den informationsansvarige ska under räddningsarbetets gång dels samla in viktiga fakta om den egna räddningstjänstens arbete, dels sammanställa fakta om andra deltagande myndigheters och räddningstjänsters aktiviteter.

Insamling och bearbetning

Samordning

Många myndigheter som deltar i räddningstjänsten har egen informationstjänst. Det är av yttersta vikt att den information som går ut samordnas så att dubbla budskap undviks.

Delgivning

Den insamlade och bearbetande informationen ska vid lämpliga och regelbunda tider spridas till massmedia och allmänhet. Detta kan ske genom

- presskonferenser som anordnas vid fastställda tidpunkter. Då bör räddningsledaren eller hans stabschef närvara.
- skriftliga pressmeddelanden som ställs samman av den informationsansvarige och godkänns av räddningsledaren.
- fortlöpande besvarande av frågor, som alltid förekommer oavsett presskonferenser. Det kan ske i form av intervjuer i radio och TV eller enskilda samtal med anhöriga och andra berörda direkt eller på telefon. Se då till att informationen tar hänsyn till innehållet i tidigare utgiven information.

Fler riktlinjer angående informationstjänsten finns i SRVs "Informationshandbok".

EXPEDITIONS- FUNKTION

Expeditionstjänsten som sådan sköts normalt inom respektive funktion och består främst av dokumentation och registrering av händelseförlopp samt insamling och systematisering av dokument.

Expeditionsfunktionen ska tillhandahålla skrivhjälp för utskrift av meddelanden på maskin samt kopiering/mångfaldigande av skriftliga order, pressmeddelanden m m.

Framställning av underlag för stabsorienteringar och presskonferenser (OH-bilder m m) kan också förkomma.

PERSONAL- FUNKTION

Personalfunktionens huvudsakliga uppgift är att tillhandahålla den personal som behövs, registrera personalen och följa upp deras arbetstider.

För att funktionen ska kunna fungera, måste räddningsledaren bedöma och meddela personalbehovet med så stor framförhållning som möjligt.

Personalfunktionen ska, för att få effektivitet i arbetet, föra en personal- och arbetstidstabla. Där finns personuppgifter för insatt personal, när enheterna satts in och när avlösning skett/beräknas ske.

En personalreserv för omedelbar avlösning i akutsituationer bör dessutom finnas.

Personalfunktionen svarar för personalvårdande insatser. Experter kan då behöva anlitas.

UNDERHÅLLS- FUNKTION

Underhållstjänsten ska säkerställa tillgång på räddningsmateriel, drivmedel, reparationer, sjukvårdsmateriel, förplägnad, förläggning m m

För att detta ska fungera smidigt och effektivt måste en hel del uppgifter finnas tillhands innan ett nödläge uppstår.

Detta gäller bl a uppgifter om matställen och livsmedelsaffärer, bensinstationer och andra drivmedelsdepåer, depåer för räddningsmateriel och lokal tillgång på reparationsverkstäder, sjukvårdsresurser och kunnig personal.

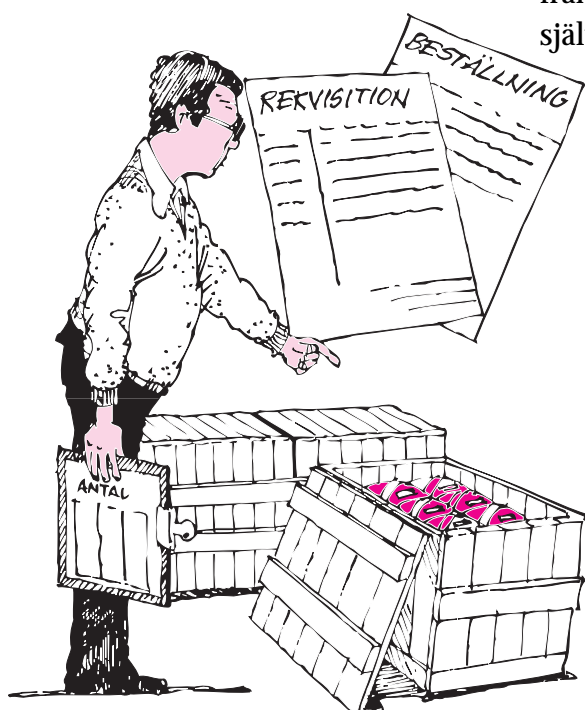
Även noteringar om bränsleförbrukning för olika typer av motorfordon, båtar, motordrivna redskap m m bör finnas.

Som underlag för arbetet inom underhållsfunktionen ligger räddningsledarens beslut i stort och övriga order, underställda enheters underhållsbehov samt uppgifter från andra funktioner inom staben.

Verksamheten kan delas upp i

- det aktuella läget
- behov på kortare sikt
- behov på längre sikt

För att få en riktig planering av underhållsarbetet ska funktionen hålla sig underrättad om de olika enheternas arbetsuppgifter, deras utrustning, när avlösning ska ske m m. Insamling av uppgifter om de olika enheternas underhållsbehov sker först och främst genom rapportering från enheterna själva, men i vissa fall måste underhållsfunktionen själva ta kontakt för att samla in behov och önskemål.

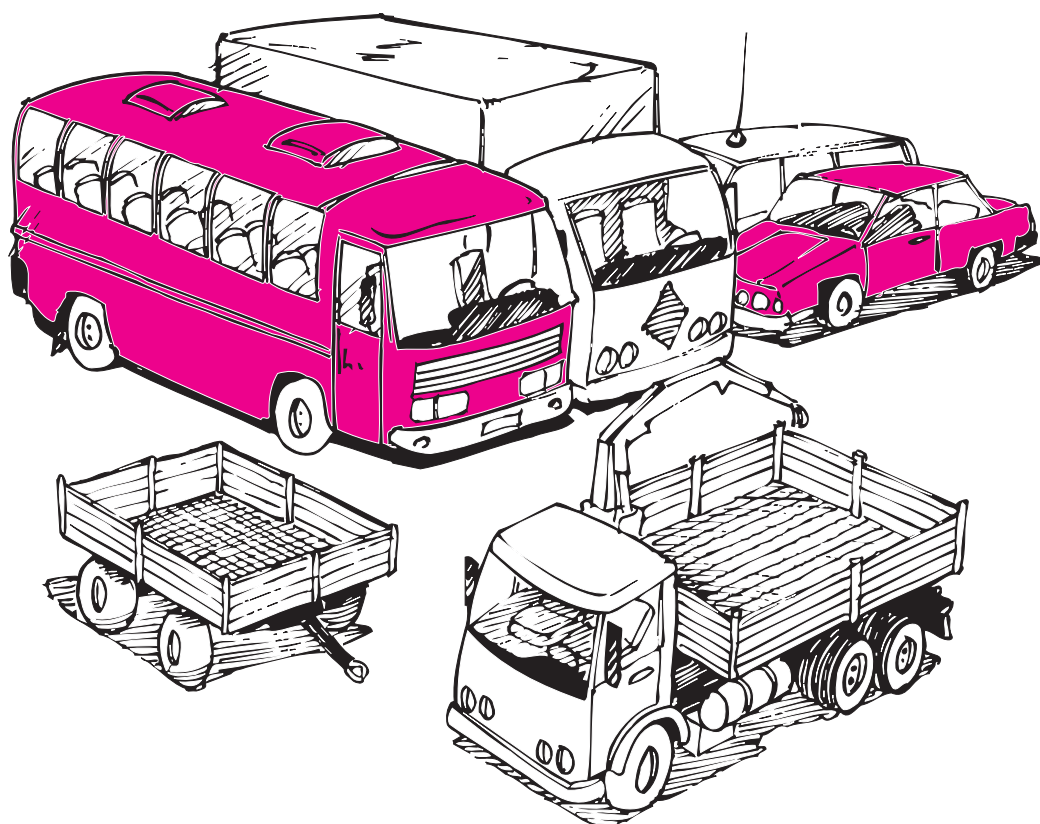

TRANSPORT- FUNKTION

T

ransportverksamheten omfattar

- transport av ordinarie räddningstjänstpersonal
- transport av inkallade experter och andra samverkande personer
- transport av rekryterad och frivillig personal
- transport av massmediarepresentanter
- viss transport av skadade
- transport av förnödenheter, proviant och materiel

En resursförteckning som omfattar bussar, lastbilar, terrängfordon, helikoptrar, båtar m fl bör upprättas. De egna fordonen (räddningstjänstens) är som regel helt bundna till olycksplatsen.

Förare till fordonen kan ibland hämtas från bussbolag, transportföretag eller frivilligorganisationer.

En noggrann dokumentation av inkallad personal och materiel som tas i anspråk är nödvändig. En journal över utförda transporter behövs också för att kunna reglera ersättningar m m.

ÖVRIGT

Vissa mycket speciella olyckor, eller olyckor med mycket omfattande återverkningar på omgivning och allmänhet, t ex kärnenergiolyckor, kemiska olyckor, miljöolyckor m m kan kräva expertmedverkan i sådan omfattning att speciella fristående expertfunktioner måste organiseras. Det kan röra sig om

- kemisk funktion
- juridisk funktion
- ekonomisk funktion
- meteorologisk funktion
- radiologisk/strålskyddsfunktion
- geologisk funktion

Vid komplicerade transportolyckor kan expertis inom flygteknik, undervattenssteknologi m m behövas.

Sådana funktioner knyts till räddningsledaren som rådgivande organ.

Räddningsverksamheten karaktäriseras av snabba beslut, snabb ordergivning samt stor uthållighet i stabsarbetet.

Nödlägets utvecklingsmöjligheter måste klarläggas och delges fort-löpande. Därför är det nödvändigt att

- stabsarbetet bedrivs med stor grundlighet
- underlag kan tas fram för räddningsledarens successiva beslut
- stabsarbetet präglas av förutseende, snabbhet och noggrannhet

Stabsarbete är ett lagarbete

Stabsarbete utförs oftast under pressade tidsförhållanden

Stabsarbete kräver enkla och fasta rutiner

Därför måste ledare av stabsarbete ha goda fackkunskaper, ledarförmåga och improvisationsförmåga.

PLANERING

Planeringen av verksamheten utgår från den uppgift som ska lösas och ska lämna underlag för order m m för genomförandet.

Först klarläggs uppgiftens innebörd och i samband härmed tidsförhållanden och behovet av omedelbara åtgärder. Därefter analyseras de utgångsvärden som föreligger och överväganden görs. De utgångsvärden som kan vara av betydelse varierar med verksamhetens art.

De slutsatser som dragits med ledning av uppgiften och utgångsvärdena utnyttjas för överväganden. De resulterar i olika handlingsalternativ. Välj ett av dem som underlag för beslut i stort.

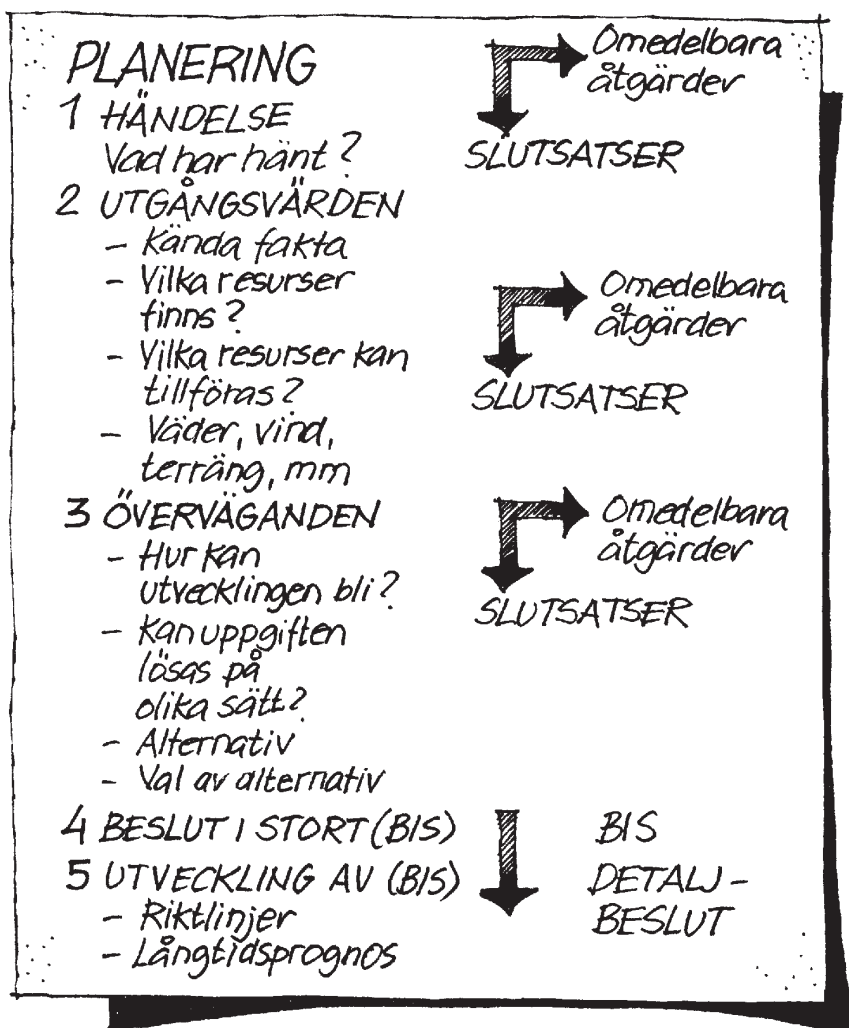
Beslut i stort utvecklas i form av riktlinjer och order samt vid behov långtidsprognos.

I bilaga 1 finns en mall för bedömning som utnyttjas vid planläggning och stabsarbete. Ett fullständigt bedömning efter mallen används främst vid planering av större räddningsinsatser eller vid ny uppgift.

I brådskande lägen måste stabschefen vara beredd att drastiskt förkorta planläggningstiden för att ge underställda enheter tid för förberedelser. Detta kan innebära att räddningsledaren själv måste göra ett bedömning och fatta beslut om åtgärder på kort och lång sikt. Exempel på metodik vid tidsbrist lämnas i bilaga 1.

Kravet på snabbhet får inte leda till bristande logik eller att väsentliga faktorer utelämnas i planeringsarbetet.

För att vinna tid bör förberedande order ges.

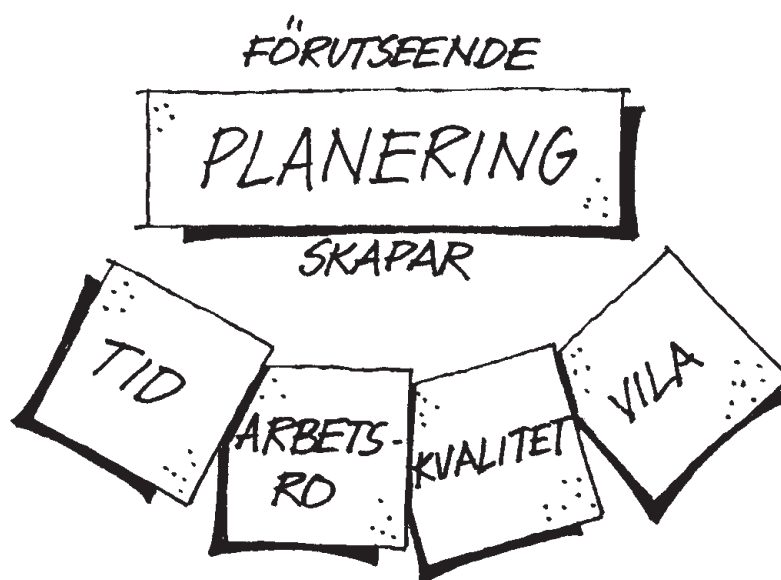
ARBETS- PLANERING

Grundläggande arbetsfördelning innebär att stabschefen på grundval av räddningsledarens beslut i stort leder stabsarbetet och fortlöpande rapporterar till räddningsledaren.

När frågor av större vikt uppstår kontaktas räddningsledaren för nya direktiv eller beslut.

Stabschefen planerar och leder stabsarbetet. Han tar då hänsyn till aktuell och förutsedd verksamhet genom att

- ange huvudinriktningen av stabsarbetet
- ge uppgifter till stabspersonalen
- prioritera brådskande eller viktiga uppgifter
- samordna stabsarbetet
- omfördela uppgifter eller personal
- organisera tillfälliga arbetsgrupper
- bestämma tider för föredragningar m m
- bestämma stabsberedskap, indelning och tider för avlösning
- fortlöpande kontrollera stabens arbete

I bilaga 2 finns ett exempel på vad en stabsarbetsplan kan innehålla. Omfattningen och innehållet kan variera starkt beroende på nödläget. Stabschefen bestämmer hur stabsarbetsplanen ska utformas. Planen ska delges all berörd personal.

Om lednings- och stabsarbete ska bedrivas under lång tid, måste en skiftindelning göras. Stabschefen reglerar arbetet med hänsyn till aktuell verksamhet. Normalt ska uppgifterna lösas inom den etablerade stabsorganisationen men vid särskilda tillfällen och uppdrag kan tillfälliga arbetsgrupper organiseras. Bemanningen bör vara anpassad så att stabsarbetet kan bedrivas utan avbrott.

Det underlättar avlösningsförfarandet om lägeskartor och övriga tabläer för lägesuppföljning dokumenteras överskådligt.

Pågående skift ska informeras om läget med en speciell genomgång av aktuell verksamhet, inriktning och fattade beslut samt planlagda åtgärder. Ingen får lämna arbetsplatsen utan att förvissa sig om att avlösaren är väl informerad.

En beredskap för snabb personalförstärkning vid hög arbetsbelastning bör finnas. (Se även kapitlet Arbetsberedskap och skifttjänstgöring.)

Stabspersonal måste arbeta flexibelt och kunna täcka upp flera funktioner.

En stabsarbetspärm som innehåller de viktigaste riktlinjerna för hur stabsarbetet ska bedrivas bör göras i förväg (se bilaga 3). Det underlättar arbetet.

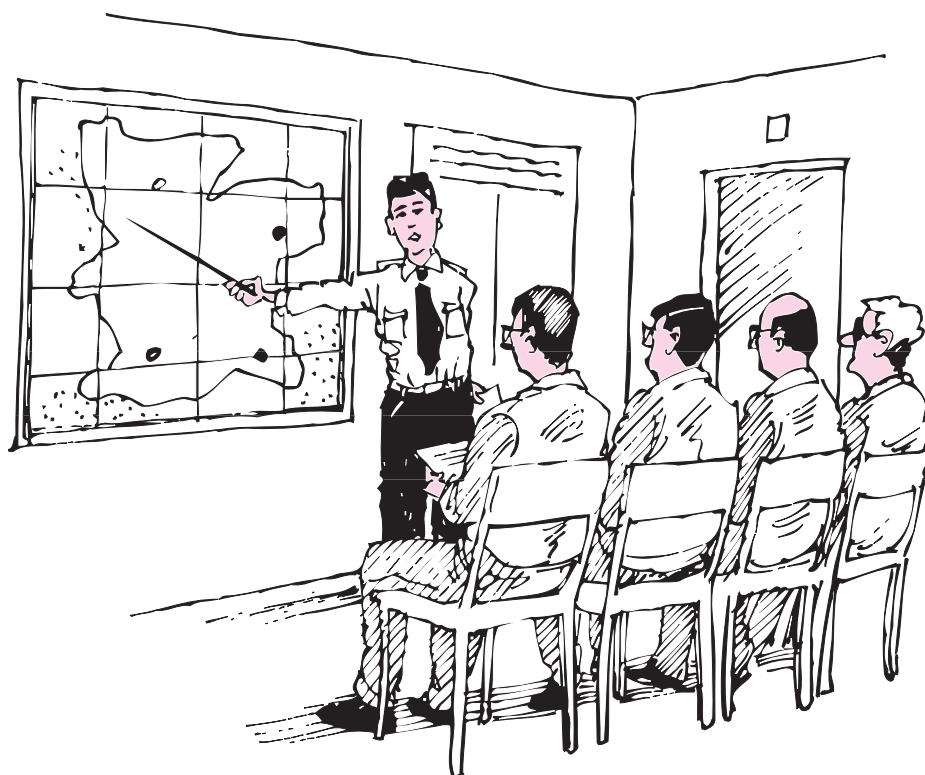
ORIENTERING

Stabschefen ansvarar för fortlöpande orientering inom staben. Berörda stabsmedlemmar ska utan dröjsmål orienteras om förändringar i läget och delges annat viktigt arbetsunderlag. Stabsmedlem ska på eget initiativ orientera berörda om viktiga förändringar.

Orienteringen inom staben sker främst genom

- personliga besök
- snabbtelefon (vid större staber)
- meddelanden, kartor, skisser m m i kopior eller genom delgivning till berörd personal
- stabsorienteringar

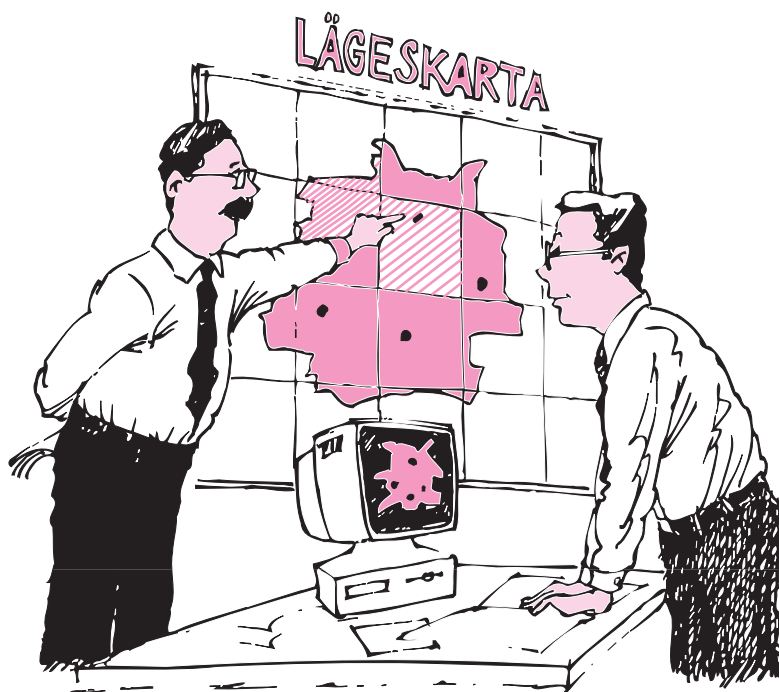
Stabsorientering kan vara gemensam för hela eller delar av staben. Då lämnas redogörelse för läget och meddelas arbetsuppgifter m m. Exempel på stabsorientering finns i bilaga 4.

LÄGESUPP- FÖLJNING

Vid alla räddningsinsatser krävs dokumentering och lägesuppföljning, om än i olika omfattning. Det är en del av stabsarbetet och utgör basen i det underlag som fordras för att fatta beslut.

Lägesuppföljningen ska visa vad som gjorts vid olika tidpunkter, hur det aktuella läget ser ut och i vissa fall beräkningar och prognoser om hur läget kan utvecklas.

En lägesuppföljning kan bestå av

- dagbok
- lägeskarta
- situationsskiss
- verksamhetstabla
- sambandstabla
- organisationstabla

Dagbok som är en officiell handling skall alltid föras på alla ledningsnivåer.

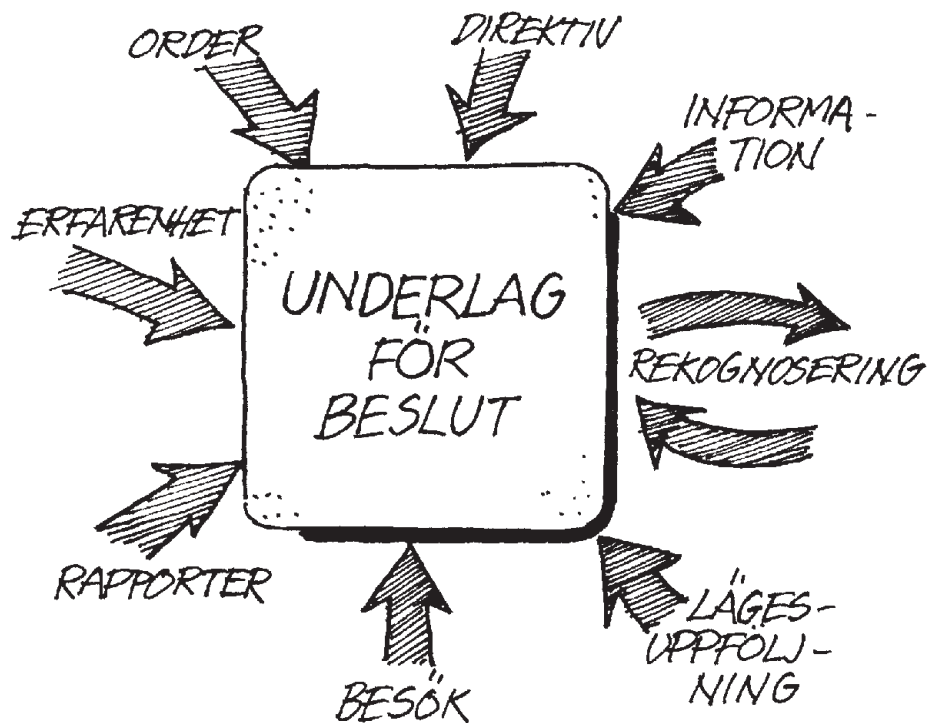
För ytterligare riktlinjer angående lägesuppföljning hänvisas till Räddningstjänsthandboken del 4 – lägesuppföljning.

INHÄMTNING AV UNDERLAG

För att staben snabbt ska kunna skapa underlag för räddningsledarens beslut krävs att stabsmedlemmarna i tid tar in nödvändigt underlag och på eget initiativ förbereder kommande verksamhet.

Underlag kan fås genom

- order och direktiv från överordnad instans
- inhämtande och delgivning från samverkande räddningstjänster, myndigheter och organ
- rapporter från och besök vid underställda organ och enheter
- studier av kartor, planer, prognoser, översikter, handböcker m m
- rekognosering

BEARBETNING AV UNDERLAG

Det inhämtade underlaget bearbetas fortlöpande. Ändamålet är att klarlägga de faktorer som kan inverka på räddningsledarens beslut. Bearbetningen inriktas på väsentligheter och anpassa den till aktuella och förutsedda behov. Tidsaspekter och möjligheter till meningsfulla insatser ska särskilt beaktas. (Jämför med avsnittet Föredragning i detta kapitlet.)

Bearbetningen kan i mån av behov omfatta

- värdering
- sammanställning
- övervägande och slutsatser
- förslag till beslut

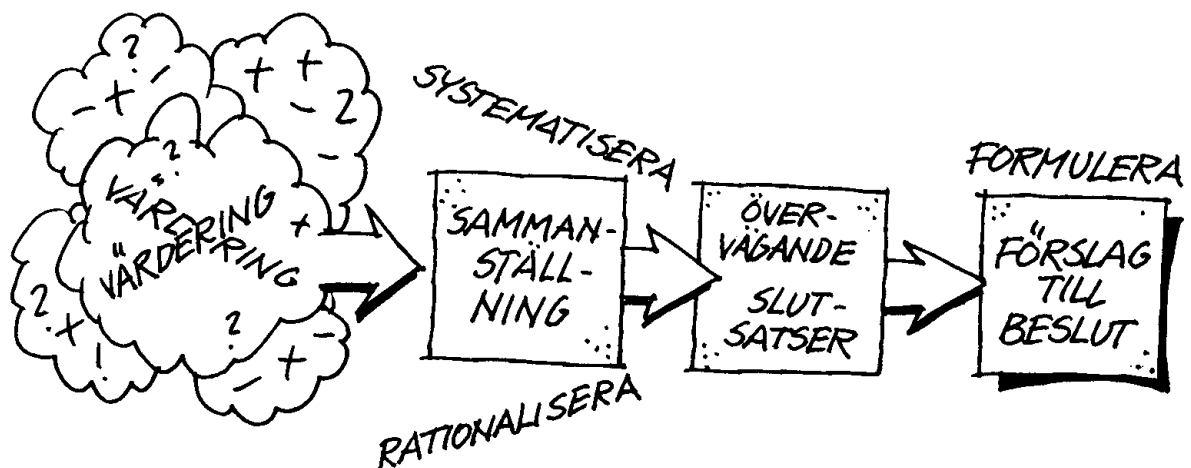
Värderingen ska klarlägga underlagets angelägenhetsgrad och riktighet.

Sammanställningen systematiserar underlaget och underlättar fortsatt bearbetning och presentation.

Övervägandena ska vara sakliga, följdriktiga och begränsas till det väsentliga. Fakta ska skiljas från antaganden och uppskattningar.

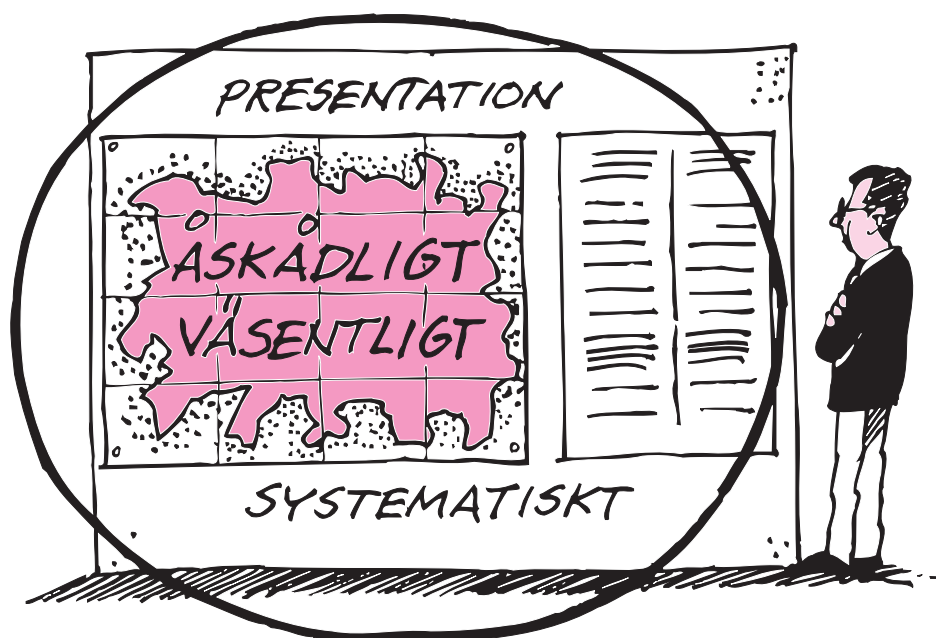
Slutsatser dras efter hand.

Förslag till beslut utformas om möjligt som order.

PRESENTATION

Presentationen innebär att underlaget åskådliggörs så att det underlättar fortsatt stabsarbete och ger räddningsledaren underlag för beslut. Presentationen ska göras så att det som är väsentligt för räddningsledarens beslut framträder.

DELGIVNING

Betydelsefullt underlag ska snarast delges räddningsledaren och övriga berörda såväl inom som utom staben.

Delgivningen underlättas genom att delgivningstabläer förs vid stabens enheter. Tabläerna talar om vem som ska delges i olika lägen och vem som ansvarar för delgivningen.

Delgivning utom staben sker genom rapportering till överordnad myndighet och som orientering till samverkande räddningstjänster och organ samt egna underställda enheter.

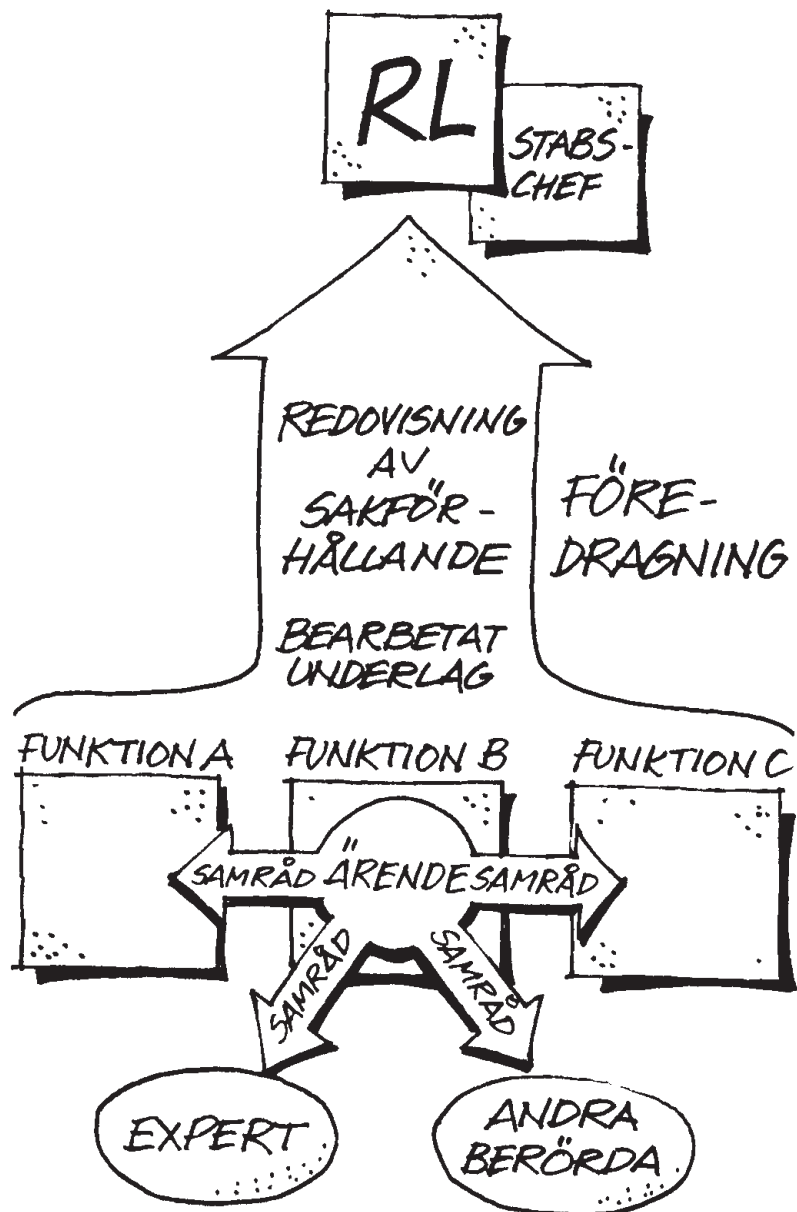
Vid långvariga räddningsinsatser bör regelbundna tider för rapportering och orientering fastställas. Särskild rapportering och orientering kan givetvis ske även mellan de fastställda tidpunkterna om informationen är brådskande och av stor vikt.

Rapportering kan vara muntlig (via radio eller annat sambandsmedel) eller skriftlig. Om den genomförs muntligt måste den alltid dokumenteras.

SAMRÅD

V arje stabsmedlem ansvarar för att på honom ankommande ärenden behandlas i samarbete med personal som har kunskap om faktorer som har betydelse för ärendet.

I viktiga ärenden som kan beröra flera funktioner inom staben ska – om tiden och omständigheterna så medger – samråd tas med berörda innan ärendet föredras för räddningsledaren eller stabschefen.

FÖREDRAGNING

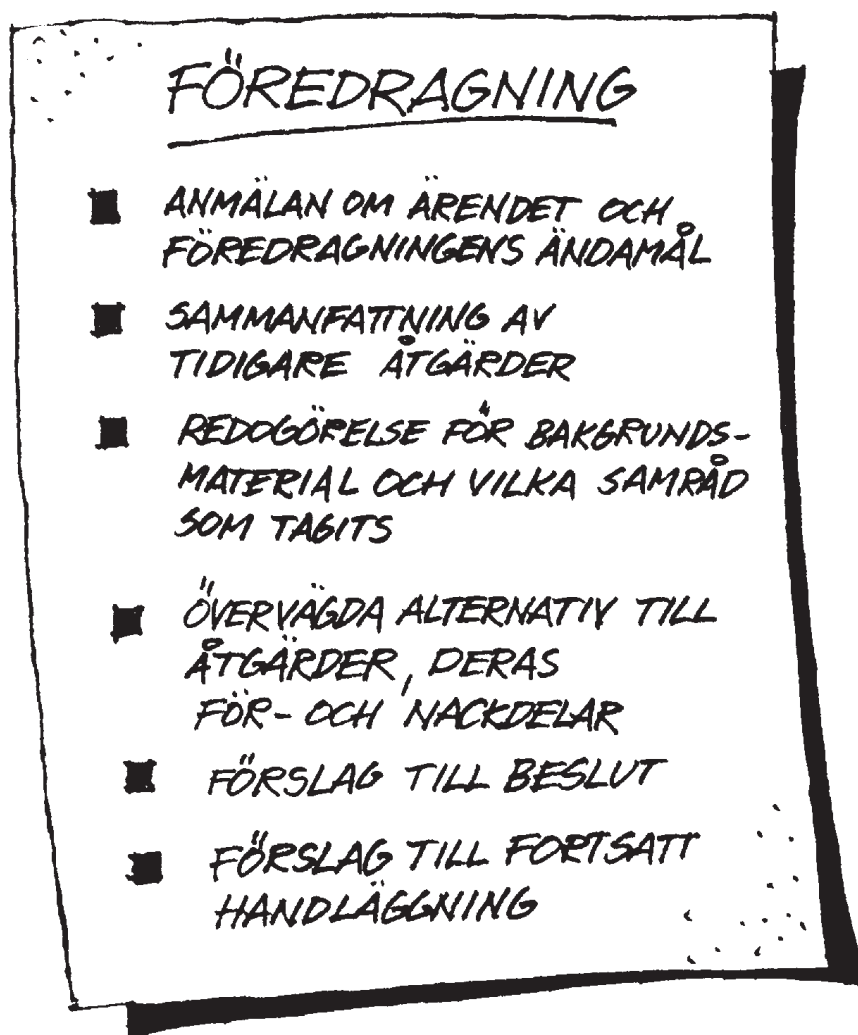
Föredragning syftar till att redovisa sakförhållanden för beslutande chef och bearbeta underlag för beslut. Föredragning för räddningsledaren kan föregås av en redovisning för stabschefen.

Stabschefen bestämmer i regel vem eller vilka som ska föredra och reglerar omfattningen av och tider för föredragning. Ärendenas angelägenhetsgrad och tillgänglig tid blir avgörande.

När kort tid står till förfogande sker föredragning efterhand som underlag föreligger.

Endast väsentligheter redovisas vid föredragningar. Underlag, beräkningar m m ska dock kunna redovisas på anmodan och finnas dokumenterat. Föredragningarna åskådliggörs om möjligt med kartor, skisser eller liknande.

En föredragning omfattar i mån av behov och tid:

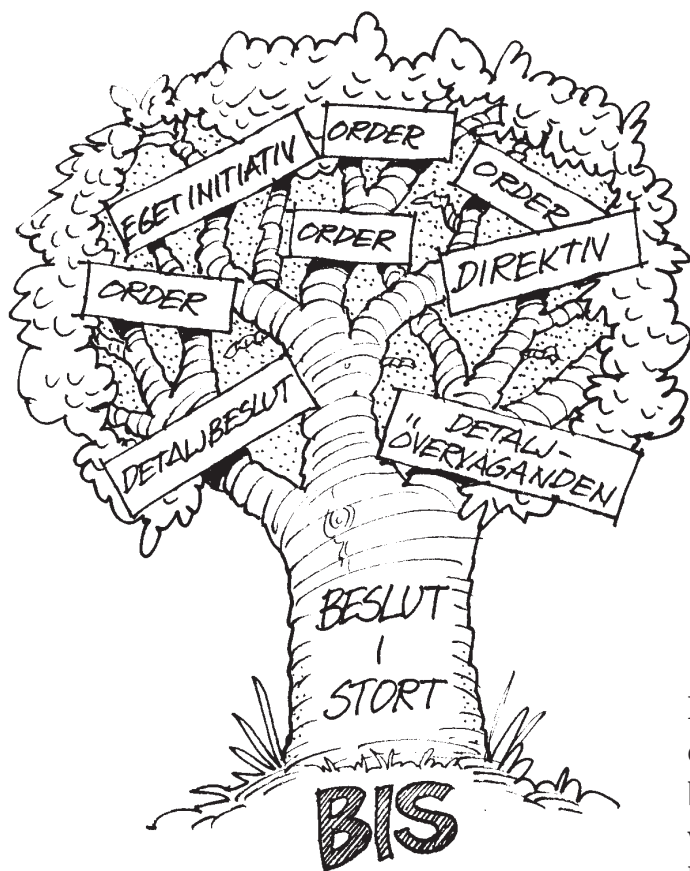
BESLUT

Räddningsledaren fattar beslut och bär ensam ansvaret för dem.

Beslut som berör andra deltagande räddningstjänster och myndigheter måste fattas i samråd med dessa.

Räddningsledaren kan delegera till underställda chefer att på hans ansvar och på grundval av beslut i stort utan föredragning fatta beslut samt ge order.

Efterhand som fakta erhålles, sätts ytterligare enheter in i räddningsarbetet. När räddningsledaren fått en klar bild av olyckan (befarade olyckan) gör han sin bedömning och beslutar hur uppgiften ska lösas i stort.

Beslut i stort är grunden för hela räddningsinsatsen och ska i huvuddrag ange hur verksamheten ska bedrivas. Det ska ge underställda chefer samt samverkande räddningstjänster och organ riktlinjer att handla i räddningsledarens anda, även när oförutsedda händelser inträffar och samband inte kan hållas med räddningsledaren.

Räddningsledarens beslut i stort ligger till grund för detaljöverväganden och detaljbeslut. De omsätts i order och direktiv till egna och samverkande enheter.

Beslut i stort ska delges egna och samverkande enheter.

Osäkra eller ofullständiga uppgifter om skadeplats/sökområde eller skadebild får inte förhindra räddningsledaren att fatta sitt beslut i stort i tid.

Endast mycket tungt vägande skäl får utgöra grund till att en beslutad räddningsinriktning ändras.

ORDER- ARBETE

U

ppgifter till underställda chefer ges i form av order

En order ska innehålla det som behövs för att ordermottagaren ska kunna lösa sin uppgift.

Ordern ska vara klar och entydig.

Ordern ska vid behov inledas med orientering om skadeläget, räddningsledarens beslut i stort samt insatta enheters ansvarsområde och uppgifter. Därefter kommer uppgifter om vad som ska göras. Information ska också ges om sambandsvägar och räddningsledarens och stabens uppehållsplatser.

Uppgifter, befälsförhållanden, ansvarsområden, tids- och rumsangivelser ska framgå klart.

En order ska inte uppta motiv eller antaganden.

En order ska ge tillräckliga svar på frågorna:

- VAD ska göras?
- VEM (vilka) ska göra det?
- VAR ska det göras?
- NÄR ska det göras?

En given order bör ej ändras.

I bilaga 5 finns en ordermall med exempel på orderpunkter.

En sammanfattande skriftlig order bör utfärdas en eller två gånger per dygn. Då tappas inte sådana beslut och viktig information som är gällande under lång tid bort av underställda staber i samband med skiftbyte. Här dokumenteras alla direktiv som utfärdats under senaste dygnet och som beräknas gälla under ytterligare minst ett dygn framåt. En sammanfattande skriftlig order i samband med skiftbyte i den egna staben är också att rekommendera.

Uppgifter till samverkande organ ges i form av direktiv.

Givna order och direktiv ska alltid dokumenteras.

ORDER- GIVNING

Sättet att ge en order väljs med hänsyn till

- orderns omfattning och form
- tidsförhållanden
- sambandsmöjligheter

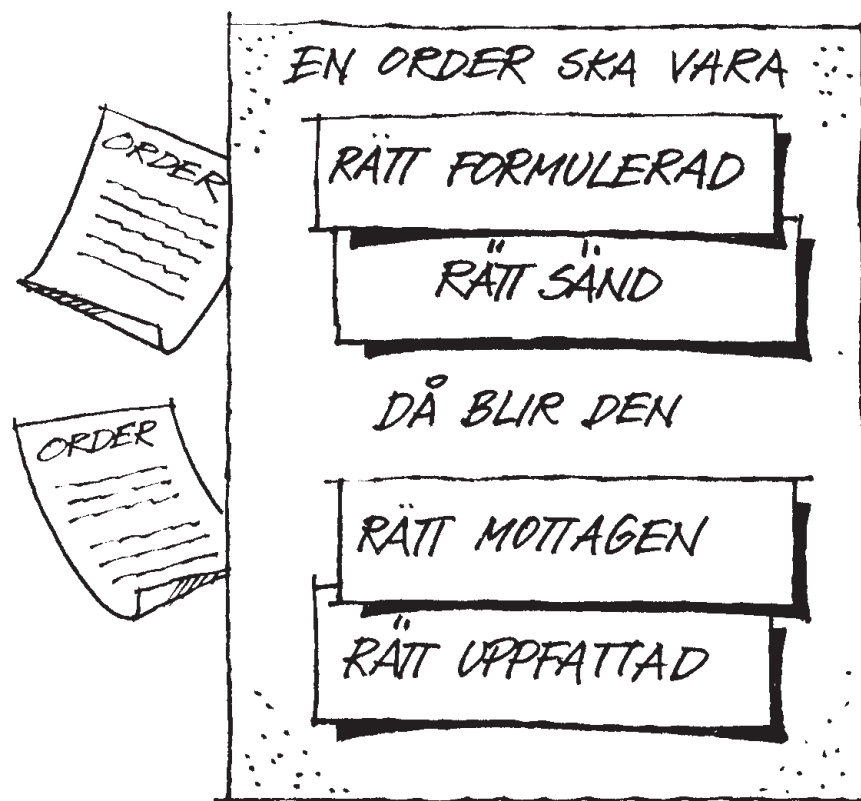
När kort tid står till förfogande kan det bli nödvändigt att dela upp order av större omfattning i avsnitt som ges ut i angelägenhetsordning och på olika sätt.

En order bör om möjligt ges direkt till underställda chefer genom att dessa kallas till stabsplatsen. Då kan personlig påverkan och motivering ges.

Om ett personligt sammanträffande är ogenomförbart bör en muntlig order ges via lämpligt sambandsmedel eller skriftligt via ordonnans.

Ordern bör alltid anpassas efter mottagarens befälsställning, enhets storlek, utbildning, erfarenhet och kunskap.

Ordergivaren ska förvissa sig om att ordern uppfattas riktigt.

KONTROLL

Förutsättningarna för planerad och beordrad verksamhet kan ändras.

Nya beslut kan behöva fattas.

En ständig uppföljning måste ske genom kontroll och utvärdering för att se om den fortsatta verksamheten kan bedrivas inom ramen för gällande beslut i stort och riktlinjer. (Se exempel på mall för uppföljning i bilaga 6).

Räddningsledaren kontrollerar att orderna omsätts på avsett sätt och att direktiv får avsedd verkan. Kontrollen utförs dels av honom själv personligen, dels av de enskilda stabsmedlemmarna.

Den stabsmedlem som genomför kontroll ska göra detta noggrant, men utan att störa verksamheten vid enheten.

Kontrollen kan göras genom

- lägesuppföljning
- besök
- avlyssning av radiotrafik
- uppföljning av rapporter
- frågor via sambandsmedel

Stabsmedlem som sänds ut för att kontrollera verksamheten vid en räddningsenhet, kan delegeras rätten att fatta beslut och ge order och direktiv om räddningsledaren inte går att nå. Befogenheterna måste vara klara och entydiga.

ARBETSBEREDSKAP OCH SKIFTTJÄNSTGÖRING

ARBETS- BEREDSKAP

Vid många räddningsinsatser är arbetsinsatsen inte konstant lika intensiv. Ryckigheten i insatsen återspeglas också i stabens arbetsbelastning. Detta gäller speciellt vid långvariga efterforskningsuppdrag inom sjö- flyg- och fjällräddningstjänsterna. Men den kan också förekomma inom den kommunala räddningstjänsten till exempel vid långvariga skogsbränder. Räddningsledaren/stabschefen ska då se till att arbetsstyrkan i staben anpassas till behovet och att alla möjligheter till vila tas tillvara. Stabsarbete vid intensiva skeden av räddningsinsatsen är stressande och kan vara psykiskt tröttande.

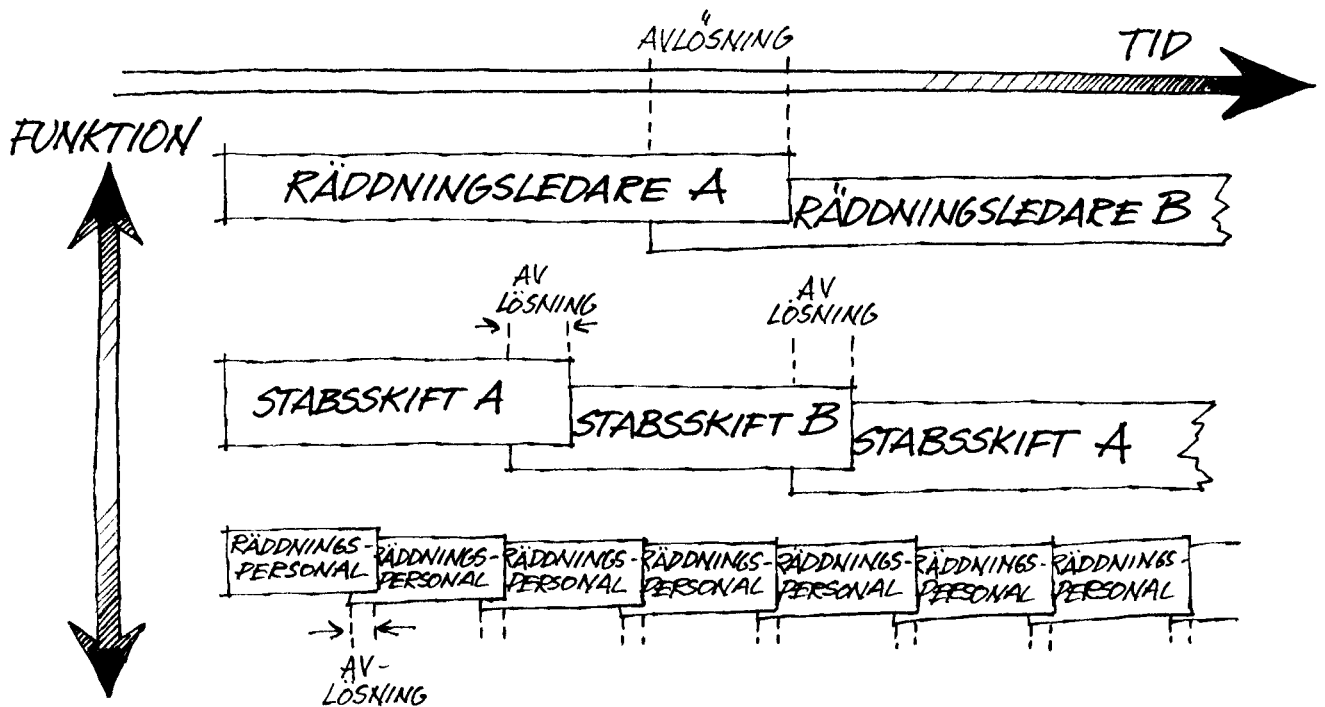
Vid lägsta arbetsberedskap ska alltid finnas ett vakthavande befäl samt biträdespersonal. Instruktion för vakthavande befäl finns i bilaga 9. Turlista för vakthavande befäl upprättas (bilaga 10).

SKIFTTJÄNSTGÖRING FÖR STABSPERSONAL

När det står klart för räddningsledaren att insatsen kommer att bli långvarig, måste han vidta åtgärder för avlösning av stabspersonalen.

Personalfunktionen gör då en indelning i skift på en tjänstgöringslista som fastställs av stabschefen.

Skiftens längd kan variera med tillgång på kvalificerad personal och arbetsbelastningen. Även om personal i stabsarbete i regel klarar längre arbetspass än personal i fysiskt räddningsarbete ska stabsarbetet inte underskattas.

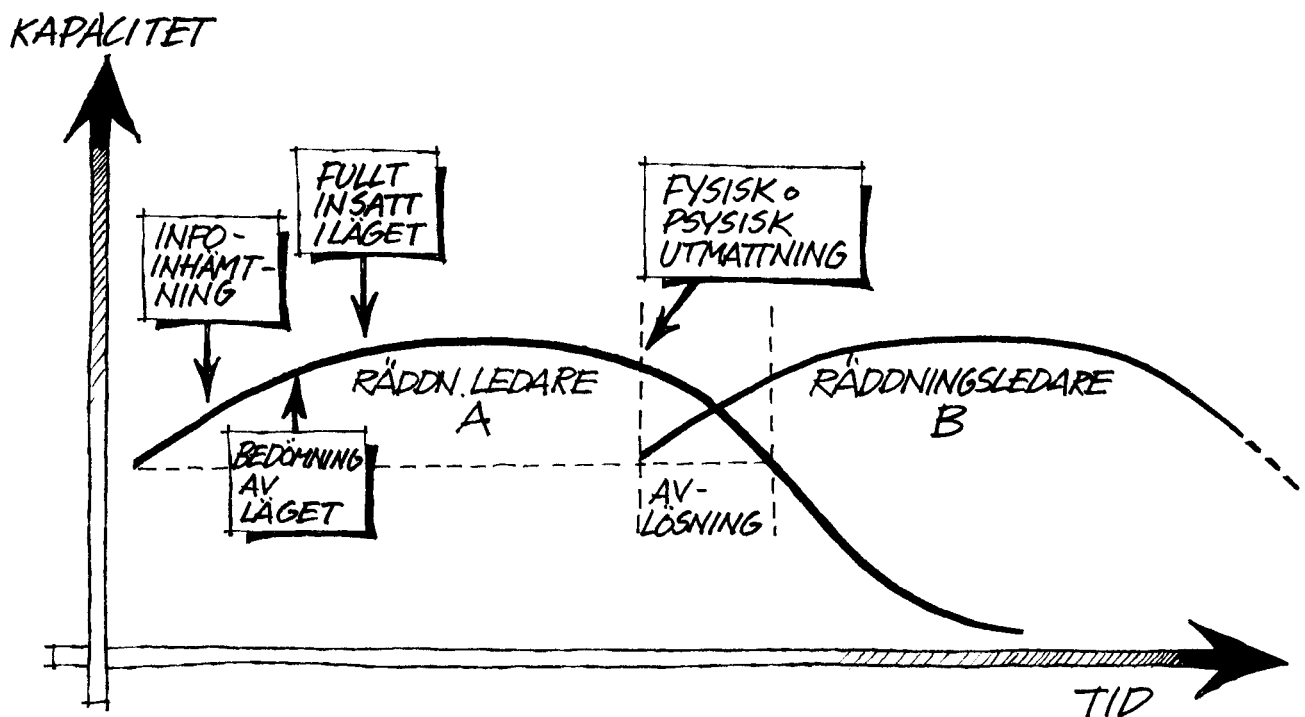
SKIFTTJÄNSTGÖRING FÖR RÄDDNINGSLIDARE

Det finns inga generella regler för avlösning av räddningsledare. Praktisk erfarenhet visar att räddningsledare gärna arbetar i mycket långa pass, framförallt i inledningsskedet av ett nödläge. Det är först när han närmar sig sin fysiska och psykiska uthållighetsgräns som han börjar att överväga sin egen avlösning.

Det innebär att han i slutskedet arbetar under sin normala kapacitetsnivå, vilket kan resultera i felaktiga eller mindre lämpliga beslut.

Även om kontinuitet i ledarskapet är önskvärd bör dock även räddningsledaren på ett relativt tidigt skede överväga sin egen uthållighet och planera för avlösning.

Räddningsledningens kapacitet i förhållande till tiden

ÅTGÄRDER VID AVLÖSNING

Avlösningen bör alltid ske successivt, d v s avlösande befattningshavare går dubbelt med avgående under en viss period beroende på situationens komplexitet. Exempel på åtgärder vid avlösning finns i bilaga 11.

Vid alla räddningsinsatser ska en löpande dagbok föras där viktiga händelser och vidtagna åtgärder framgår.

Dagbok bör föras på alla ledningsnivåer, d v s både för den övergripande ledningen och den direkta ledningen på skadeplatsen.

Dagbokens uppgift är

- att ge underlag för beslut i det fortlöpande räddningsarbetet
- att utgöra officiellt underlag för kommande studier, utvärderingar och utredningar om räddningsinsatser och de åtgärder som vidtogs samt räddningskostnader.

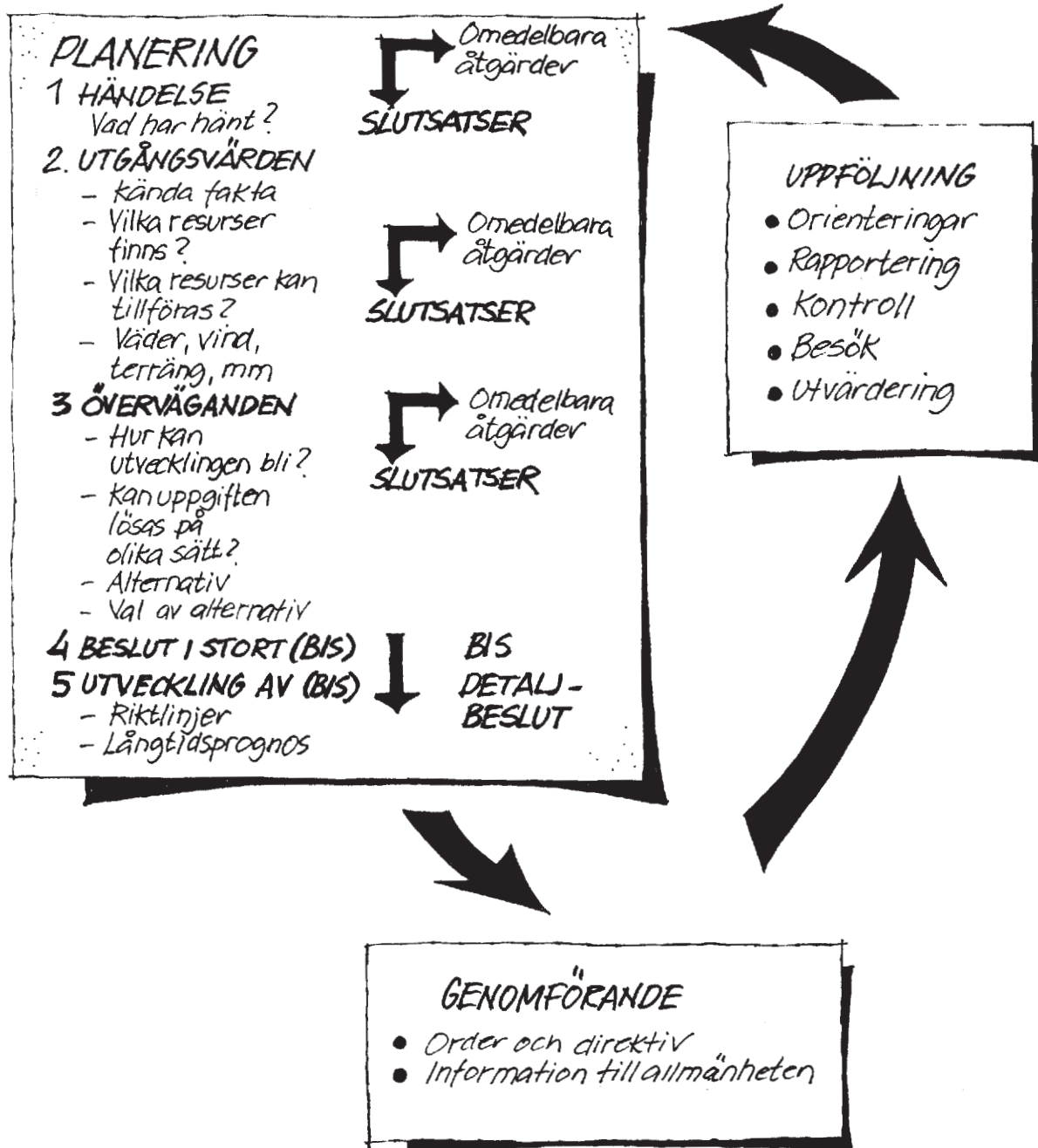
Exempel på blankett för dagbok finns i bilaga 12.

För ytterligare riktlinjer om dagbok hänvisas till Räddningstjänsthandboken del 4 – lägesuppföljning.

BILAGOR

BILAGA 1 LEDNINGS- PROCESSEN

Modell för planläggnings- och stabsarbetsmetodik

BEDÖMANDE- MALL

1 Händelse

Vad har hänt?

P lanering

- kända fakta
- Vad är min roll?
- Vilken är min uppgift?
- Risker för oskadade
- Risker för personskador egen personal

Omedelbara åtgärder

Exempel

- Ge order till räddningsenheter
- Ge order till staben
- Kontakta samverkande
- Varna allmänheten
- Inhämta underrättelser

Slutsatser

2 Utgångsvärden

Kända fakta

- Hur kan utvecklingen bli (explosionsrisk, gasutsläpp, el/vatten etc)?
- Begränsningar i handlingsfrihet?
- Tidsförhållanden: lång/kort tid?

Vilka resurser disponeras nu?

- Räcker resurserna? ja/nej

Vilka resurser disponeras på sikt?

- Räcker resurserna? ja/nej
- Tidsförhållanden

Väderförhållanden

- Vindriktning
- Brandrisk, spridning
- Flygbarhet
- Kyla/värme/överlevnadstid
- Prognos

Terräng

- Framkomlighet, framryckningsvägar
- Vattenförsörjning
- Bebyggelse
- Riskobjekt
- Människor
- Landningsplatser

Omedelbara åtgärder

Exempel

- Undanröj risker för allmänhet
- Begär förstärkning
- Undersök vattentillgångar

Slutsatser

3 Överväganden

Hur kan utvecklingen bli (olyckans omfattning)

- Överväg med hänsyn till tidsfaktor och inom olika områden hur det påverkar handlandet
- Vad är farligast på lång och kort sikt?

Alternativ Kan uppgiften lösas på olika sätt?

- Ur olika handlingsmöjligheter väljs de viktigaste med hänsyn till uppgiften och situationen. De utformas som olika handlingsalternativ. Alternativen måste vara jämförbara, t ex:
 - 1) Alla tillgängliga resurser sätts in i avsnitt a.
 - 2) Alla tillgängliga resurser sätts in i avsnitt b.
 - 3) Alla tillgängliga resurser sätts in i avsnitt a och b.

Alternativ jämförelse

- De olika alternativen värderas sinsemellan.
- För att jämförelsen ska bli logisk och rättvisande måste kriterier (styrande faktorer) tas fram.
- Framtagning av kriterier är en viktig del av bedömandearbetet. Kriterierna hämtas från tidigare dragna slutsatser av analysen av uppgiften, utgångsvärden och överväganden.
- Kriterier som inte skiljer alternativen åt, förkastas.

Val av alternativ

- Efter jämförelsen förordas ett alternativ. Om det är möjligt (tidsfaktor och stabens storlek) förordar varje stabsfunktion ett alternativ. De vägs sedan samman innan ett slutligt alternativ förordas. Före val av slutligt alternativ bör även klarläggas om uppenbara och viktiga nackdelar/problem kan bemästras.
- Räddningsledaren beslutar vilket alternativ som ska väljas.

Exempel på kriterier kan vara

A - Rädda liv i första hand

- 1 omedelbart (antal)
- 2 på sikt flera (antal)

B - Kraftsamling

- 1 utnyttjas förberedelser och tiden?
- 2 hur många enheter kan delta nu och på sikt (antal)?
- 3 kan ett avgörande nås?

C - Handlingsfrihet

- 1 skapas förutsättningar att omfördela resurser?
- 2 underlättas ledningen (rangordning)?
- 3 hur länge ska verksamheten fortgå (tim/dygn)?
- 4 hur länge är insatta resurser bundna (tim/dygn)?
- 5 behov av återhämtning (tim/dygn)?

D - Tidsfaktorn

- 1 när vi det viktigaste/farligaste först?

E - Risktagning

- 1 kan egen personals liv äventyras?
- 2 farligt gods – risk?
- 3 risk för spridning till mer hotat område?

Kriterierna ska prioriteras inbördes (A-E).

KRITERIUM	ALT 1		ALT 2		ALT 3	
	FÖR- DELAR	NACK- DELAR	FÖR- DELAR	NACK- DELAR	FÖR- DELAR	NACK- DELAR
A						
B						
C						
D						
E						

För att få en överblick över värderingen kan en arbetshandling (tabell) göras upp.

Fördelar och nackdelar beskrivs verbalt i form av korta stolpar (nyckelord), men så pass utförligt att även den som inte deltagit i värderingen förstår innebörden. Tabellen ska kunna utgöra underlag vid föredragningar. Använd inte plus- och minustecken för att markera för- respektive nackdelar. Det kan ge en skev bild av "bästa alternativ" eftersom vissa kriterier är mer betydelsefulla än andra.

4 Beslut i stort (BIS)

BIS ska bestå av en del som beskriver målet med verksamheten (mål-del) och en del som beskriver hur målet ska nås (genomförandedel). (Se även under kapitlet Stabsarbete, "Beslut".)

5 Utveckling av beslut i stort

Riktlinjer

Riktlinjerna är en utveckling av genomförandedelen i beslut i stort.

De anger mer detaljerat hur olika funktioner och tjänstegrenar ska integreras i räddningsverksamheten.

De bör skedesindelas (inledningsvis, senare och slutligen), men ibland kan det vara mera lämpligt att i stället göra en områdesindelning.

Riktlinjerna innehåller även en beskrivning av hur räddningsinsatsen ska genomföras om "det eller det" inträffar.

Detta kan utformas i ett antal om-fall t ex:

- om vinden ökar och vrider
- om klortanken börjar läcka
- om vidtagna förstahandsåtgärder ej ger avsett resultat.

De bör hanteras med försiktighet och relateras till uppgiften. En del tänkbara om-fall innebär sannolikt en ny uppgift och därmed krav på nytt BIS.

Långtidsprognos

Långtidsprognosen utarbetas parallellt med planen i övrigt. Den baseras på grundplanen omsatt i tidsplan/verksamhetsplan för de viktigaste enheterna. Den är en bedömning av resurstillgång och resursförbrukning. Prognosen rullas med viss tidsintervall.

Prognosen ska ge nödvändiga ingångsvärden för främst funktionerna personal- och underhållstjänst, transporter samt informationstjänsten.

Prognosen är en stabsarbetshandling och fastställs av stabschefen.

6. Metodik vid tidsbrist

Behandla varje punkt i planeringsproceduren kortfattat och lägg huvudvikten vid slutsatser. Använd mallen/dispositionen som en checklista så att inga väsentliga faktorer glöms bort. Detta ger tidsvinster.

Tidsvinster kan också göras genom att planeringsproceduren förkortas. Bedömandet koncentreras då till övervägandena. Utveckling av beslut i stort koncentreras till en plan för avsedd händelseutveckling (grundplanen), och till orderarbetet som inriktas på förberedande order och order efter hand. Arbete med riktlinjer, långtidsprognos och sammanfattande order får anstå till dess att viktig samverkan skett, viktiga order getts och kontroll skett att genomförandet påbörjats på avsett sätt.

Tidsvinster kan också göras genom att endast mindre delar av staben medverkar i planeringen. I vissa fall fattar räddningsledaren beslut utan föregående stabsarbete, dvs han gör planeringen själv. Lämpliga mellanformer kan vara att räddningsledaren engagerar staben eller sina närmaste medarbetare endast i de moment där ett enmansarbete löper stor risk att spåra ur, dvs i klarläggandet av egen handlingsfrihet och överväganden om hur utvecklingen kan bli och olika handlingsmöjligheter.

(Räddningsledaren kan i brådskande lägen t ex säga: "Vi har handlingsfrihet med ... Ser någon av er någon ytterligare handlingsfrihet?" Eller: "Jag ser följande handlingsalternativ ... Är det någon som ser något annat användbart alternativ?" En än mer tidsvinnande metod är: "Jag tänker högt. Ni kompletterar.")

Ett helt annat sätt att vinna tid är att utnyttja tidigare utfört arbete. Detta är möjligt när nya detaljbeslut/detaljöverväganden eller nytt beslut i stort/bedömande ska fattas/göras på ett delvis redan känt läge. I båda fallen är en stor del av utgångsvärdena oförändrade och kan därför hoppas över. (Vid krav på nya detaljbeslut gäller det gamla beslutet i stort.) Planeringen/beslutsunderlagsarbetet kan då kraftsamlas till överväganden/detaljöverväganden rörande hotet, handlingsalternativ och alternativjämförelse.

BILAGA 2 STABS- ARBETSPLAN

Nedanstående är ett exempel på vad en stabsarbetsplan kan innehålla. Omfattning och innehåll kan givetvis variera starkt beroende på nödläget.

A. Bedöm läget

- Vilka handlingsmöjligheter finns enligt beslut i stort?
- Hur länge kan nuvarande enheter lösa sina uppgifter?
- När kan ytterligare enheter sättas in?
- Finns behov av rekognoscering?
- Vilka order har gått ut?
- Vilka nya order behöver förberedas?

B. Klarlägg arbetssituationen

- Vilka är de aktuella och förutsedda arbetsuppgifterna?
- Hur mycket stabspersonal är tillgänglig?
- Hur är stabspersonalens kondition? (behov av vila)
- Hur är sambandsläget?

C. Gör förteckning över aktuella och förutsedda arbetsuppgifter, till exempel:

- Förberedelser för och genomförande av stabsorientering.
- Inhämtning och bearbetning av underlag för bedömning och beslut.
- Utformning av order.
- Föredragningar.
- Order för rekognoscering.
- Samverkan med andra räddningstjänster och myndigheter.
- Förberedelser för och genomförande av presskonferens.
- Kontroll av verksamhet.

Stabschefen bestämmer vilka som ansvarar för arbetsuppgifterna och prioriterar viktiga eller brådskande uppgifter. Det ska av planen framgå när olika uppgifter ska vara lösta.

Stabsarbetsplanen kan lämpligen redovisas i form av en dygnsvis tidsplan med en horisontell tidsaxel indelad i timmar. I anslutning till tidsaxeln anges arbetsuppgifter och vilka som ansvarar för dem. I sär-

skild kolumn kan viktigare händelser redovisas, t ex verksamheten vid underställda enheter och ankomsttider för tillförda enheter. (Se nedanstående exempel på stabsarbetsplan.)

D. Planläggning på sikt

Stabschefen överväger vilka arbetsuppgifter som kan bli aktuella på lång sikt t ex:

- Alternativ planläggning
- Mottagning av tillförda enheter
- Insättande av reserver
- Utrymning
- Information.

EXEMPEL PÅ STABSARBETSPLAN

TID	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24									
VERKSAMHET I START	SLÄCKER (Stabsber 1)												AVLÖSNING (Stabsber 2)											
Rekognoscering	→												↑											
Stabsorientering	→												↑											
Samverkan	→												↑											
Planering	→												↑											
Order	→												↑											
Info (mynd. medd)	→												↑											
Presskonferens	→												↑											
Kontroll (besök)	→												↑											
"Om-fall"	→												↑											
Räddningsledaren	→												↑											
Stabschefen	→												↑											
Ledning	→												↑											
Information	→												↑											
Samband	→												↑											
Personal	→												↑											
Underhåll	→												↑											
Transport	→												↑											
Polisinsatschef	→												↑											
Ledningsläkare	→												↑											
	Samverkan			(Stabsori)			Föredragning			Order			Presskonferens			Kontroll			Föredragning (Stabori)			Vila		

BILAGA 3 STABS- ARBETSPÄRM

För att underlätta stabsarbetet bör i förväg göras en stabsarbetspärm som innehåller de viktigaste riktlinjerna för hur stabsarbetet ska bedrivas.

En sådan pärm kan variera till innehåll och omfattning beroende på inom vilken räddningstjänst den ska användas.

En stabsarbetspärm avsedd för till exempel en fast bemannad ledningscentral kan ha formen av en arbetsordning som reglerar det dagliga arbetet och även täcker de extra insatser som behövs vid större nödlägen.

För en mindre kommunal räddningskår kan den utgöras av nödvändiga checklistor för uppstart och bedrivande av stabstjänst i stabsfordon.

Varje chef inom räddningstjänst där stabsarbete kan bli aktuellt i någon form ska sammanställa en stabsarbetspärm anpassad till det egna behovet.

Nedanstående är ett exempel vad en stabsarbetspärm kan innehålla:

1. Stående stabsorder
2. Stabsinstruktion
3. Organisationsplaner (egen, samarbetande räddningstjänster m m)
4. Sambandsplaner
5. Anropstabell
6. Telefon och adresslistor
7. Dagboksblad

BILAGA 4 STABS- ORIENTERING

Stabsorienteringens ändamål är att lämna en gemensam redogörelse för läget och fördela arbetet inom staben. Stabsorientering förbereds genom att

- deltagarna kallas till viss tidpunkt med angivande av vilka som ska föredra och tid för detta.
- lokalen ställs i ordning och förses med nödvändigt presentationsmateriel.
- de enskilda stabsmedlemmarna förbereder sin föredragning.

Stabschefen leder själv stabsorienteringen. Gemensam VB för hela staben eller funktionsvisa ansvariga bör avdelas som svarar för den löpande verksamheten.

Stabsmedlemmarna redogör kortfattat för läget inom sina ansvarsområden. Tonvikten ska ligga på förändringar samt om möjligt utvecklingstendenser och bedömningar.

Stabsorientering bör om möjligt ske i ostörd lokal. Telefoner bör t ex stängas av eller kopplas bort.

Det bör finnas en dagordning som delas ut före stabsorienteringen startar. Det kan vara en stående dagordning där man markerar de punkter som ska föredras.

Stabsorientering omfattar i mån av behov:

1. Närvarokontroll
2. Ändamålet med stabsorienteringen
3. Väderläget
4. Läget i stort (skador, samverkande räddningstjänsters verksamhet m m)
5. Läget vid insatta enheter samt tillkommande enheter
6. Personalläget
7. Underhållsläget
8. Informationsläget
9. Sjukvårds- och transportläget
10. Läget beträffande drabbade (hemlösa, döda)
11. Trafikläget
12. Ordningsläget
13. Sambandsläget
14. Sammanfattning av läget i stort och meddelande av arbetsuppgifter inom staben
15. Frågor
16. Tid för nästa stabsorientering

BILAGA 5 ORDERMALL

(Exempel på orderpunkter. Endast nödvändiga punkter medtages)

Orientering

Fakta om händelsen och hur den kan utvecklas

- Särskilda risker
- Upplysningar
- Väderprognos
- Räddningsenheter till förfogande
- Räddningsledarens beslut i stort

Order

De olika enheternas uppgifter

- Organisation: Chef, personal. Benämning
- Sektor/område och uppgift
- Gränser till sidoenheter
- Medel och metoder

Samordning/Samverkan

- Rapportvägar
- Anmälnings- och rapporteringskyldighet
- Samverkande enheter och deras uppgifter i stort

Sambandstjänst

- Radio/nätindelning
- Frekvenser
- Relästationer
- Anropssignaler
- Tråd
- Ordonnanser

Transporttjänst

- Fordon för transport av
 - personal
 - materiel
 - förnödenheter

Trafiktjänst

- Vägar
- Trafikreglering
- Vägvisning

Personaltjänst

- Avlösning
- Förstärkning
- Registeringsystem för insatt personal
- Personalvård

Underhållstjänst

- Räddningsmateriel
- Drivmedel
- Reparation
- Sjukvård
- Förplägnad
- Förläggning

Särskilda direktiv till egna enheter

- Dokumentation
- Lägesrapportering
- Intern information
- Extern information

Direktiv till samverkande organ

- Polis
- Skogsbolag
- Vägförvaltning
- Företag med ägarintressen
- etc.

Räddningsledningens uppehållsplats

BILAGA 6 MALL FÖR UPPFÖLJNING

Redogörelse för läget (avser senaste dygnet)

Exempel på disposition och innehåll

1. Skadan

- Aktuellt läge
- Utvecklingstendenser

2. Verksamheten

- Gällande beslut i stort
- Gällande riktlinjer (om-fall)
- Egna styrkors uppgifter, åtgärdsplaner och status
- Samverkande parter uppgifter och status

Utvärdering av läget

1. Läget

1.1 Skadan

- Aktuellt läge
- Kritiska faktorer
 - Livräddning
 - Primärskadan
 - Objekt
 - Resurser
 - Särskilda risker
 - Omgivningen
 - Övrigt
- Utvecklingstendenser

1.2 Verksamhetens inriktning

- Egna styrkors uppgifter, åtgärdsplaner och status
- Samverkande parter uppgifter och status

2. Slutsatser avseende

- bl a handlingsfrihet och risktagning,
 - hur länge verksamheten kan fortgå
 - hur länge insatta resurser är bundna
 - förutsättningar att omfördela resurser
 - behov av återhämtning
 - egen personals säkerhet
 - övriga risker
- huruvida den fortsatta verksamheten kan bedrivas inom ramen för
 - gällande beslut i stort
 - gällande riktlinjer (om-fall)

BILAGA 7 SAMBANDS- TABLÅ

Räddningstjänsten
.....kommun

Sambandstablå

För Insats/Händelse

.....

Datum: Tid:

Larm Nr

Funktion	Telefon	Fax	Radio		Anrop		Anmärkning
			Verksamhet	Kanal	Tal	Selektiv	

Sambandstablå fastställd av

Namnförtydligande

**BILAGA 8
MED-
DELANDE-
BLANKETT**

MEDDELANDEBLANKETT

Till (Sändlista):	Från:	
	Datum	Klockan
Text:		
Sänt/Mottaget klockan.....	Sign:	Handlägges:
Telefon ☐		Delges:
Telefax ☐		
Mobiltelefon ☐	 ☐
Radio ☐		

BILAGA 9 INSTRUKTION FÖR VAKTHA- VANDE BEFÄL

Instruktion för vakthavande befäl

Vakthavande befäl ska

- vara omedelbart anträffbar
- vara väl insatt i läget
- ha tillgång till arbetshandlingar och vara väl medveten om förbindelsemöjligheter med samverkande myndigheter
- besvara frågor och handlägga ärenden av rutinkaraktär
- meddela berörd befattningshavare då han ej kan eller har befogenhet att avgöra ärenden som kräver omedelbar handläggning
- lyssna på nyhetsutsändningar
- hålla lägespresentationen aktuell
- larma förstärkningspersonal eller hela räddningsstaben då arbetssituationen så kräver

VBs befogenheter bör, åtminstone vid omfattande räddningsinsatser, fastställas av stabschefen och föreligga i skriftlig form.

**BILAGA 10
TURLISTA
FÖR VAKT-
HAVANDE
BEFÄL**

Turlista vakthavande befäl

Turlista
Vakthavande befäl
Period
.....

Upprättad av		Upprättad datum	
Klockan	Namn	Anteckningar	Kvitteras

BILAGA 11 ÅTGÄRDER VID AVLÖSNING

Åtgärder vid avlösning

För att stabsarbetet ska kunna bedrivas under lång tid kan personalen behöva indelas i skift. Vid avlösning ansvarar avgående skift för att

- lägeskartor, tablåer, pärmar och journaler är aktuella.
- pågående personal orienteras om läget och om inriktningen av verksamheten på längre sikt med hänsyn till räddningsledarens beslut i stort.
- pågående personal får detaljerad redovisning av förestående verksamhet samt planer och order inom sitt verksamhetsområde.
- väsentliga delar av lägeskartor, tablåer, pärmar och journaler går igenom.
- ärenden under handläggning och ärenden som ska bevakas överlämnas enligt kontrollista.

Det är ofta lämpligt att genomföra en stabsorientering i samband med avlösning. Då får pågående skift en allmän orientering om läget i stort och inriktning av arbetet. Därefter bör funktionsvis avlösning/överlämning ske.

Avgående personal ansvarar för tjänsten tills avlösning genomförts. Genomförd avlösning ska rapporteras till stabschefen. Stabschefen anger när avgående skift får lämna stabsplatsen.

BILAGA 12
DAGBOKS-
BLANKETT

Räddningstjänsten
..... kommun

Dagbok

Sida nr

Insats/Händelse:

Datum: Larm Nr:

Tid	Händelse

Dagboksbladet avslutat

Datum

Tid

Signatur

Här följer de vanligast förekommande termerna inom den kommunala och statliga räddningstjänsten samt för samverkande organisationer och myndigheter. Där termen är specifik för en viss verksamhet, vilket inte framgår av definitionen, anges verksamhetsområdet inom parentes efter ordet.

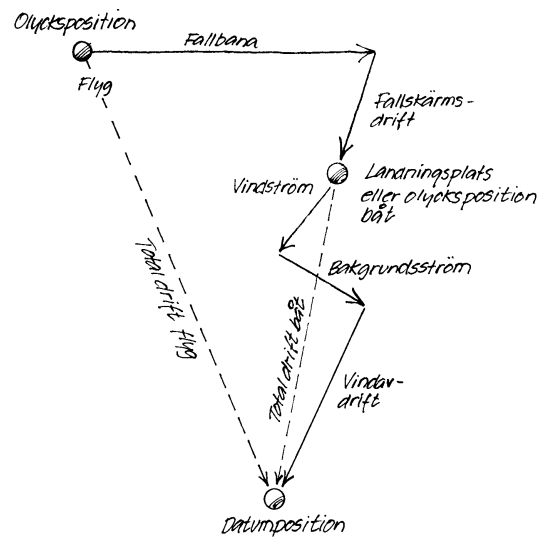
Aerosoler	Små partiklar i fast eller flytande form (rök eller dimma) som genom sin ringa vikt håller sig svävande i luften.
Alarmering	Möjligheten för allmänheten att larma räddningsorgan (ingående alarmering) och möjligheten att kalla räddningsorganisationer till uttryckning (utgående alarmering).
Alarmeringscentral	Den funktion som tar emot larm och larmar berört räddningsorgan för räddningstjänst och andra samverkande organisationer.
Alarmeringsmeddelande	Första meddelande om luftfartyg i kritiskt läge från organisation som utövar alarmeringstjänst.
Alarmeringsstation (<i>Alerting post</i>)	Organisation som är utsedd att ta emot uppgifter från allmänheten rörande luftfartyg i nöd samt vidarebefordra sådan uppgift till berörd flygräddningscentral (ARCC).
Alarmeringstjänst (<i>Alerting service</i>)	Verksamhet med uppgift att underrätta vederbörande organisation då luftfartyg är i behov av räddningstjänst. Alarmeringstjänsten ska efter behov även bistå sådan organisation.
Alarmeringszon	Se Central alarmeringszon.
Alerfa (Flyg) (<i>Alert phase</i>)	Beteckning för beredskapsläge. Se beredskapsläge.
Angreppspunkt	Där räddningsarbetet inleds.
Angreppstid	Tiden från det att fordonen placerats vid skadeplats till dess att räddningsarbetet kan påbörjas.
Angreppsväg	Väg från angreppspunkten till den plats där räddningsarbetet genomförs.
Anspänningstid	Tiden från alarmering av personalen till dess att räddningsstyrkans första fordon kan utgå.
ARCC (<i>Aeronautical Rescue Coordination Centre</i>)	Se Flygräddningscentral.

A-stridsmedel	Stridsmedel vars verkan åstadkoms genom energiutveckling vid kärnreaktion.
ATS (<i>Air Traffic Services Unit</i>)	Organisation för flygtrafikledning. Sammanfattande benämning på flygkontrolltjänst, flyginformationstjänst och alarmeringstjänst.
Avhämtningsplats (polis, kom)	Vid utrymning, en plats där personer hämtas för kollektiv transport (hämtningstransport).
Avklingning	Minskning i strålningsaktivitet d v s antalet sönderfall per sekund hos ett radioaktivt ämne.
Avklingningstid	Tid under vilken strålningsaktiviteten hos ett radioaktivt ämne sjunker till en viss nivå.
Avlastningsavspärning	Avspärning som upprättas runt ett avlastningsområde. Detta sker normalt genom polisens försorg. Se Avspärning.
Avlastningsområde	Område där åtgärder vidtas för att underlätta arbetet i riskområdet och skyddsområdet genom trafikreglerande åtgärder, anordning av utrymningsstationer m m.
Avspärning	Sammanfattande benämning på olika typer av åtgärder för att hindra tillträde till visst område. Avspärningar som räddningsledaren får vidta enligt räddningstjänstlagen kan vara inre, yttre och avlastningsavspärning. När det gäller avspärning av väg används i trafiklagstiftningssammanhang i stället begreppen helt avstängd eller delvis avstängd. Vid räddningsinsatser likställs detta med avspärning. Avspärning utförs normalt av polis.
Bakre stöd (Kom)	En stödfunktion till räddningsledaren. Stödfunktionen kan utvecklas till en räddningsstab. Kallades tidigare bakre ledning.
Basräddningstjänst	Räddningstjänst inom militär flygplats (flygbas) och område i dess omedelbara närhet.
Bekämpningsoperation	Räddningstjänstskedet av en olje/kemikalieolycka till sjöss, i kustfarvatten, i Mälaren, Värnern och Vättern.
Beordrad utrymning	Utrymning som beordras med stöd av lagstiftning. Samhället måste vid behov svara för transporter och inkvartering av de som utrymmer.

Beredskap	Resurser i form av personal och materiel som finns tillgängliga inom en viss tid.
Beredskapsläge (flyg, sjö) (<i>ALERFA, alert phase</i>)	En situation under vilken man hyser oro för ett fartygs/luftfartygs och de ombordvarandes säkerhet.
Beredskapsläkare	Läkare med speciell erfarenhet och utbildning som kan ingå i sjukhusets katastrofledning.
Beslut i stort (BIS)	Övergripande beslut som anger mål och inriktning för en räddningsinsats.
Bevakningsledare	Ansvarigt befäl på regional nivå för kustbevakningsverksamhet.
Bistånd	Enligt 55 § Räddningstjänstförordningen. Inom länsstyrelserna i Uppsala, Kalmar, Malmöhus och Hallands län ska organiseras en personalberedskap för räddningstjänsten enligt 28 § räddningstjänstlagen (1986:1102). Dessa länsstyrelser och länsstyrelsen i Västerbottens län ska bistå andra länsstyrelser i frågor om sådan räddningstjänst.
Brytpunkt	<ol style="list-style-type: none">1. Plats dit räddningsenheter dirigeras innan insatsen påbörjas.2. Plats där planerad kursändring görs vid sjöfart eller luftfart.
B-stridsmedel	Bakteriologiska (biologiska) stridsmedel utgörs av levande organismer - av olika beskaffenhet - eller smittsamt material som kommer från dem. De är avsedda att väcka sjukdom eller död bland människor, djur eller växter. För att kunna verka är de beroende av förmågan att föröka sig inom den människa, växt eller det djur som angrips.
Central alarmeringszon	Ett område med minst 5 km och högst 10 km radie från kärnkraftverk där varning av allmänheten är säkerställd.
CRS (Sjö, liv) (<i>Coast Radio Station</i>)	Kustradiostation, öppen för allmän kommunikation med civil sjöfart.
CSS (Sjö, liv) (<i>Co-ordinator Surface Search</i>)	Ytspanningsledare. Se denna term.
C-stridsmedel	Fasta, flytande (även i aerosolform) eller gasformiga, giftiga ämnen som används för att skada eller döda människor, djur och växter.

Datumposition (Sjö)

Beräknat läge, där sökt objekt befinner sig förutsatt att angiven drivstartposition och alla andra fakta samt beräkningarna är riktiga. Se Drivstartposition.

Detresfa (Flyg, Sjö)
(Distress phase)

Beteckning för nödläge. Se Nödläge.

Direkt ledning

Ledning av räddningsåtgärder på skadeplats.
Jfr övergripande ledning.

Drivstartposition (Sjö)

Angivet eller godtyckligt läge varifrån datumposition beräknas. Se figur datumposition och troligt område.

Efterforskning (Flyg, Sjö, Polis)

Verksamhet som syftar till att återfinna saknade personer eller saknad egendom. Se även Skallgång.

Efterforskning av försvunna personer i andra fall

I andra fall än flyg-, fjäll- och sjöräddning gäller polisens ansvar enligt 27 § a Räddningstjänstlagen. Detta avser efterforskning av personer som har försvunnit under sådana omständigheter att det kan befaras föreligga fara för deras liv eller allvarlig risk för deras hälsa.

Efterforskningsområde (Flyg, Polis)

Av flygräddningsledare vid ARCC och polis för varje särskilt efterforskningsuppdrag fastställt område inom vilket efterforskning ska utföras.

Efterforskningsuppdrag

Samlande begrepp för arbetet vid en efterforskning.

Efterforskningsuppgift	Del av ett efterforskningsuppdrag. Uppgiftens storlek anpassas efter ATs (Air Traffic Services Unit) aktuella resursläge.
Eftersökning (polis)	Åtgärd för att leta efter person eller föremål. Se Genomsökning.
Farligt gods	Ett samlingsbegrepp för ämnen och produkter som har sådana farliga egenskaper att de kan skada människor, djur, miljö och egendom om de inte hanteras rätt.
Fjällräddningstjänst	Enligt 25 § i Räddningstjänstlagen ska polisen inom fjällområden <ul style="list-style-type: none"> - efterforska och rädda den som har försvunnit under sådana omständigheter att det kan befaras föreligga fara för hans liv eller allvarlig risk för hans hälsa - rädda den som har råkat ut för en olyckshändelse eller drabbats av en sjukdom och som snabbt behöver komma under vård eller få annan hjälp.
Flygräddningscentral (<i>Aeronautical Rescue Coordination Centre, ARCC</i>)	Organ som har ansvaret för att en effektiv flygräddningstjänst främjas samt för samordning av flygräddningsuppdrag inom en flygräddningsregion.
Flygräddningsorgan (<i>Search and Rescue Services Unit</i>)	Sammanfattande benämning som efter omständigheterna betyder räddningscentral, räddningsundercentral eller alarmeringsstation.
Flygräddningsregion (<i>Search and Rescue Region, SRR</i>)	Avgränsat område inom vilket flygräddningstjänst utövas.
Flygräddningstjänst	Enligt Räddningstjänstlagen 26 §. Vid flyghaverier inom Sveriges sjöterritorium, med undantag för vattendrag, kanaler, hamnar samt andra insjöar än Väneren, Vättern och Mälaren, ska Luftfartsverket svara för räddningstjänsten. Luftfartsverket ska svara för förebyggande räddningsinsatser mot skador, när ett luftfartyg är nödställt eller när fara hotar lufttrafiken. Verket ska också svara för efterforskning av luftfartyg som saknas.
Genomsökning (Polis)	Åtgärd för att leta efter person eller förmål. Jfr Efterforskning, Eftersökning, Skallgång.
Halveringstid	Den tid efter vilken ett ämnes radioaktivitet gått ned till halva ursprungsnivån. Jfr Avklingningstid.

Halvhalt (Kom)	Plats där förstärkande räddningsenheter självmant stannar innan de är framme på själva skadeplatsen
Hemskyddet	En kommunal beredskapsorganisation som under höjd beredskap har till uppgift att: <ul style="list-style-type: none">- förmedla information mellan kommunen och befolkningen- verka för att skydda och rädda liv och i övrigt hjälpa befolkningen i samband med stridshandlingar- verka för att trygga sådan försörjning som är nödvändig för befolkningens överlevnad
Hjälptelefon	Telefon varifrån nödställda kan kalla på hjälp. Telefonerna finns utplacerade utefter vägar, vid kusten, på öar och i fjällen.
Högsta beredskap	Enligt Beredskapslagen 1992:1403, råder högsta beredskap när Sverige är i krig. Är Sverige i krig eller råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen besluta om skärpt eller högsta beredskap. Se Höjd beredskap.
Högsta katastrofberedskap	Alla de funktioner inom sjukvården som krävs för att ta hand om ett stort antal skadade tas i anspråk och förstärks genom att ledig personal kallas in. Tillämpas när det står klart att mycket stora resurser kommer att behövas inom kort tid. Jfr Katastrofberedskap.
Höjd beredskap	Inom totalförsvaret innebär termen höjd beredskap antingen skärpt beredskap eller högsta beredskap. Termen används även inom beredskapen vid svenska kärnkraftverk vid händelse eller störning som hotar omgivningens säkerhet.
Incerfa (Flyg) (Uncertainty phase)	Beteckning för ovisshetsläge. Se denna term.
Indikering	Åtgärder för att fastställa förekomsten av kemikalier och radioaktiva ämnen.
Indikeringszon	Ett område med en radie av 50 km från ett kärnkraftverk med förbestämda mätpunkter för snabb indikering.
Informationsmeddelande	Se Viktigt meddelande till allmänheten (VMA).

KBV/Rikskanal	Kustbevakningens arbetskanal för radiotrafik.
KBV/Regionkanal	Används som avlastningskanal för rikskanalen.
Ingående alarmering	Möjligheten för allmänheten att larma räddningsorgan. Se Alarmering.
Inre avspärrning	Avspärrning som upprättas runt ett riskområde, t ex i samband med kemikalieolyckor. Avspärrningen görs som regel av räddningskåren. Jfr Riskområde.
Inre beredskapszon	Ett område kring ett svensk kärnkraftverk. Zonen sträcker sig minst 12 km, i allmänhet 15 km från anläggningen.
Insatsledare (Sjö)	Person som underställd räddningsledaren leder det direkta räddningsarbetet inom ett visst angivet område.
Insatsområde	Geografiskt område, inom vilket definierad insats ska genomföras. För MRCC kan området vara ett sökområde eller en kompromiss mellan flera sökområden, men också ett område runt en olycksplats. Kan även vara ett insatsområde för en polisinsatschef.
Insatsplan (Kom)	Plan som visar vilka åtgärder som kan vidtas för ett speciellt objekt eller vid en viss typ av olycka i samband med insats och vilka lokala förhållanden som påverkar genomförandet av insatsen.
Insatstid (Kom)	Tiden från alarmering av insatsstyrkan till dess räddningsarbetet kan påbörjas d v s summan av anspänningstiden, körtiden och angreppstiden.
Katastrof	En akut inträffad eller hotande situation vid vilken samhällets omedelbart tillgängliga räddningsresurser samt hälso och sjukvårds-, skydds-, socialtjänsts- eller smittskyddsresurser är otillräckliga för de insatser som behövs. Extraordinära och samordnande åtgärder är nödvändiga.
Katastrofberedskap	Punktförstärkning görs av viktiga funktioner inom sjukvården. Katastrofberedskap tillämpas när tillgänglig kapacitet är eller kan förväntas bli otillräcklig för det akuta omhändertagandet. Härvid träder en ledningsgrupp omedelbart i funktion. Jfr Högsta katastrofberedskap.
Katastrofledning	Organisation inom sjukvården vid katastrofer.

Kommunal ledningsgrupp	Grupp som svarar för en övergripande kommunal ledning vid allvarliga störningar i samhället.
Kommunal räddningscentral	Se Räddningscentral
Kommunal räddningstjänst	All räddningstjänst som inte är statlig räddningstjänst är kommunal räddningstjänst. Se Räddningstjänst.
Kritiskt läge (Flyg, Sjö) (Emergency phase)	Sammanfattande benämning som efter omständigheterna betyder ovisshetsläge, beredskapsläge eller nödläge.
Kustradiostation (CRS)	Se CRS.
Körtid (Kom)	Tiden det tar att med räddningsfordon förflytta sig från brand-/räddningsstation till skadeplats.
Larmcentral	Se Alarmeringscentral.
Larmning	Se Alarmering.
Ledning	Verksamhet som syftar till att säkerställa att tillgängliga resurser samordnas och utnyttjas på bästa sätt för att förelagd uppgift ska kunna lösas. Ledning är en process som består av planering, genomförande och uppföljning.
Ledningsambulans	Ambulans som används för bl a samband vid sjukvårdsinsatser i skadeområde (ofta först anländ ambulans). Vid väntan på eller när ledningsläkare saknas, ansvarar sjuksköterska eller ambulanssjukvårdare för bland annat, utöver sjukvårdsåtgärder, samverkan inom räddningsledningen.
Ledningscentral	Anläggning varifrån räddningsledningen kan leda räddningsinsatsen. Även anläggning varifrån sjukvården leds i katastrofsituationer.
Ledningsfordon	Fordon utrustat för räddningsledning.
Ledningsläkare	Läkare som leder den medicinska verksamheten vid en räddningsinsats och som ingår i räddningsledningen.
Ledningsplats	Plats varifrån räddningsledningen leder räddningsinsatsen.
Masskadesituation	Situation vid vilken sjukvårdsbelastningen är så stor i förhållande till tillgängliga resurser, även efter förstärkning, att normala kvalitetskrav inte kan upprätthållas.

Miljöräddningstjänst till sjöss	Enligt Räddningstjänstlagen 27b §. Inom Sveriges sjöterritorium, med undantag för vattendrag, kanaler, hamnar och andra insjöar än Vänern, Vättern och Mälaren, samt inom Sveriges ekonomiska zon ska Kustbevakningen svara för räddningstjänsten, när olja eller andra skadliga ämnen har kommit ut i vattnet.
Mottagningsledare (polis)	Vid utrymning, ansvarig på mottagningsstation.
Mottagningsplats (sjö)	Plats för mottagning av personer i land i samband med sjöräddning.
Mottagningsstation	Plats där utrymda personer vid behov får bistånd med bl a inkvartering.
MRCC (<i>Maritime Rescue Coordination Centre</i>).	Se Sjøräddningscentral.
MRSC (<i>Maritime Rescue Sub Centre</i>)	En enhet som är underställd en sjöräddningscentral. Se Sjøräddningsundercentral.
Myndighetsmeddelande	Se Viktigt meddelande till allmänheten (VMA).
Nödläge (Flyg, Sjö) (<i>Distress phase</i>)	Situation under vilken det med skälig visshet kan antas att ett fartyg/luftfartyg och de ombordvarande befinner sig i allvarlig och överhängande fara eller behöver omedelbar hjälp.
Omlastningsplats (Kom)	Plats där skadade omlastas till annat transportmedel, t ex mellan terrängående fordon, båt, ambulans eller helikopter.
OSC (Sjö) (<i>On Scene Commander; insatsledare</i>).	Person som under räddningsledaren leder det direkta räddningsarbetet inom ett visst angivet område.
Ovisshetsläge (Flyg, Sjö) (<i>Uncertainty phase, INCERFA</i>)	En situation där ovisshet råder om ett fartygs/luftfartygs och de ombordvarandes säkerhet.
Personskadegrupp	Funktion inom polisen för identifiering och registrering av skadade.
PKL-grupp (Polis)	Psykologisk-psykiatrisk katastrofledningsgrupp.
Polis/lokalkanal	Polisens arbetskanal för radiotrafik inom polisområde/polisdistrikt.

Polis/Reläkanal	Reläkanalerna används i första hand som anropskanal och som relästationer mellan relästation och basradiostation. Dessutom används de för frågeanrop till kommunikationscentral. I vissa fall används reläkanal i stället för lokalkanal eller trafikkanal.
Polis/Trafikkanal	Trafikkanalerna används i första hand för radiotrafik mellan rörliga radiostationer. De kan även användas för radiotrafik mellan basstationer och mobilradiostationer. Trafikkanalerna används vid t ex trafikkontroller eller för öppen radiotrafik vid särskild händelse.
Polisinsatschef	Polisman som leder polisinsats i ett insatsområde.
Prioritetsmarkering	Markering av prioritetsgrad för att omhänderta skadade.
RCA (Kom) <i>(Rescue Coordinator Air)</i>	Person som under räddningsledaren samordnar flygverksamheten vid insatser med avseende på flygsäkerhet, samband m m
Registrering (Polis)	Dokumentation och sammanställning av namn- och övriga personuppgifter beträffande utrymda personer samt oskadade, skadade och dödade som varit inblandade i eller på annat sätt berörda av en olycka.
Registreringsgrupp (Polis)	Grupp för registrering av oskadade m m.
Rekommenderad utrymning	Utrymning som rekommenderas av myndighet. Samhället måste vid denna typ av utrymning ge de utrymmande samma service som vid beordrad utrymning.
Restvärdesledare	Representant utsedd av försäkringsbolagen och anställd av Larmtjänst. Samordnar och utför en viss arbetsledning på skadeplatsen. Åtgärder som vidtas efter räddningsinsatsen i syfte att minska eller förhindra ytterligare skador.
Restvärdesskydd	Område inom vilket skada kan befaras, eller där ytterligare skada kan ske. Riskområde måste alltid upprättas då speciell personlig skyddsutrustning krävs för den räddningspersonal som ska arbeta i omedelbar närhet av skadan, d v s inom riskområdet. Riskområde kan begränsas av inre avspärning.
Riskområde	
RITS-chef	Ansvarigt befäl för RITS-styrka. RITS-chefen är underställd räddningsledaren. Om räddningsledaren har utsett OSC ska den kommunala insatsstyrkan samarbeta med denna. Se RITS-styrka.

RITS-styrka	Kommunal insatsstyrka i de kommuner som har avtal med staten om medverkan vid sjöräddningstjänst och miljöräddningstjänst till sjöss.
Räddning/Lokalkanal	Räddningskärernas arbetskanaler för radiotrafik.
Räddning/Rökdykarkanal	Rökdykarkanaler används vid rök- och kemdykning.
Räddning/Samverkanskanal	Räddning/Samverkanskanalen 02 (79,0375 MHz) är en radiokanal för samverkan mellan de kommunala räddningstjänsterna och mellan samverkande organ.
Räddningschef (Kom)	Ska ha gått brandingenjörslinjen och Statens Räddningsverks praktiska utbildning i räddningstjänst för brandingenjörer. I speciella fall är det tillräckligt med brandmästarexamen och Statens Räddningsverks utbildning i förvaltningskunskap och förebyggande åtgärder mot brand, för brandmästare. Leder räddningskärans verksamhet och ska fullgöra de uppgifter som den eller de kommunala nämnder som ansvarar för räddningstjänsten bestämmer.
Räddningscentral	Anläggning varifrån räddningsledningen kan utöva sin verksamhet i fred och under höjd beredskap. I vissa fall leds även befolkningsskydd därifrån.
Räddningsenhet (Sjö) (SAR-enhet Search and Rescue)	En enhet som är bemannad med utbildad personal och försedd med lämplig utrustning för sök- eller räddningsinsatser.
Räddningsinsats	De uppgifter som vid olyckshändelser, skada eller fara för detta, staten och kommunerna är skyldiga att utföra enligt räddningstjänstlagen. Verksamheten är tydligt avgränsad i tid.
Räddningskår	Den organisation inom varje kommun som ska utföra de insatser som kommunen ansvarar för enligt räddningstjänstlagen.
Räddningsledare	Leder och ansvarar för en räddningsinsats där en eller flera räddningsstyrkor deltar. Under räddningsledaren kan det finnas chefer som leder olika delar av räddningsinsatsen.
Räddningsledning	Räddningsledare med företrädare för samverkande parter t ex polisinsatschef och ledningsläkare.
Räddningsstab	Stab som biträder räddningsledaren vid ledning av räddningsinsatsen.

Räddningsstyrka

Insatsstyrka som består av anställd personal som genom utbildning och erfarenhet har nödvändig kompetens för sina uppgifter. Styrkan är försedd med lämplig utrustning för att kunna utöva en effektiv räddningstjänst.

Räddningstjänst

RÄL 2 § Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunerna ska svara för vid olyckshändelser och överhängande fara för olyckshändelser för att förhindra och begränsa skador på människor eller egendom eller i miljön.

Skyldighet för staten eller kommunen att göra en räddningsinsats föreligger endast, om det med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt är påkallat att staten eller kommunen svarar för insatsen.

RÄL 6 § Varje kommun ska svara för räddningstjänsten inom kommunen, om inte annat följer av RÄL 25-28 §§.

RÄL 7 § Varje kommun ska svara för att åtgärder vidtas inom kommunen så att bränder och skador till följd av bränder förebyggs. Kommunen ska också främja annan olycks- och skadeförebyggande verksamhet i kommunen.

Räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen och sanering efter sådana utsläpp

Räddningstjänstlagen 28 § säger att vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning i sådan omfattning att särskilda åtgärder krävs för att skydda allmänheten eller vid överhängande fara för ett sådant utsläpp, ska länsstyrelsen svara för räddningstjänsten. Länsstyrelsen ska också svara för saneringen efter utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning.

Räddningstjänstförbund

Två eller flera kommuner som har gemensam räddningstjänst.

Räddningstjänstplan

Bestämmelser antagna av kommunfullmäktige med bl a angivande av den kommunala räddningstjänstens organisation, beredskap och avtal i kommunen.

**Räddningsundercentral
(MRSC, Maritime Rescue
Sub Centre)**

En enhet inom sjöräddningen som är underställd en räddningscentral. Se Sjøräddningsundercentral.

Samordning

Verksamhet för att anpassa olika åtgärder till varandra. Kan ske sakmässigt, till tiden eller till platsen.

Samverkan	Åstadkoms före, under och efter räddningsinsatser bl a genom planläggning och avtal eller överläggningar, överenskommelser och/eller gemensamma beslut.
Sanering (Kom)	Åtgärder för att avlägsna skadliga ämnen från personer, miljö och egendom. Med sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen avses sådana åtgärder som staten ska vidta för att göra det möjligt att återanvända mark, vatten, anläggningar och annan egendom som förorenats genom utsläpp av radioaktiva ämnen. Sanering efter avslutad insats är inte räddningstjänst enligt Räddningstjänstlagen.
Sektor (Kom)	Del av skadeområde eller skadeplats eller särskild uppgift av räddningsarbetet.
Sektorchef (Kom)	Person som under räddningsledare eller skadeplatschef leder räddningsarbetet inom sektor.
Servicemeddelande	Se viktigt meddelande till allmänheten (VMA).
Sjuktransportledare	Av sjukvården utsedd person som tillser att sjuktransporterna effektueras enligt ledningsläkarens direktiv.
Sjukvård/Länskanal	Sjukvårdshuvudmännens arbetskanaler för radiotrafik.
Sjukvårdsgrupp	Enhet som består av 1-2 läkare och 1-2 sjuksköterskor eller undersköterskor med särskild utbildning och utrustning för att arbeta inom skadeområde.
Sjöräddning	Se Sjöräddningstjänst
Sjöräddningscentral (MRCC, <i>Maritime Rescue Coordination Centre</i>)	En funktion som ansvarar för ledningen av sjöräddningen och för samordningen av räddningsarbetet inom ett sjöräddningsområde.
Sjöräddningsområde	Del av sjöräddningsregion för vilket en MRCC har ansvaret för sjöräddningstjänsten.
Sjöräddningsregion	Ett område med angiven utsträckning för vilket ett visst land påtagit sig ansvaret för sjöräddningstjänsten.
Sjöräddningstjänst	Enligt 27 § i räddningstjänstlagen ska Sjöfartsverket inom svenskt sjöterritorium, med undantag för vattendrag, kanaler, hamnar och andra insjöar än Väner, Vättern och Mälaren, samt inom Sveriges ekono-

Sjöräddningsundercentral
(MRSC, *Maritime Rescue Sub Centre*)

Skadeområde

Skadeplats

Skadeplatschef (Kom)

Skadeplatsläkare

Skallgång

Skyddsområde (Kom)

Skärpt beredskap

SOS-Central

Spaningsområde

Spontan utrymning

miska zon svara för efterforskning och räddning av människor, som är eller kan befaras vara i sjönöd, och för sjuktransporter från fartyg.

En enhet som är underställd en sjöräddningscentral och upprättad för att komplettera denna inom en viss del av en sjöräddningsregion.

Område som berörs av inträffad skada.

Plats där skada inträffat.

Befäl som leder det direkta räddningsarbetet på skadeplatsen.

Läkare som under ledningsläkare leder det medicinska arbetet på skadeplatsen.

Genomsökning av terrängområde med en kedja av personer för att eftersöka försvunnen person.

Område mellan den inre och yttre avspärrningen där det inte krävs särskild personlig skyddutrustning och där utrymning är selektiv eller där en förebyggande utrymning genomförs. Området är inte bara förbehållet räddningspersonal.

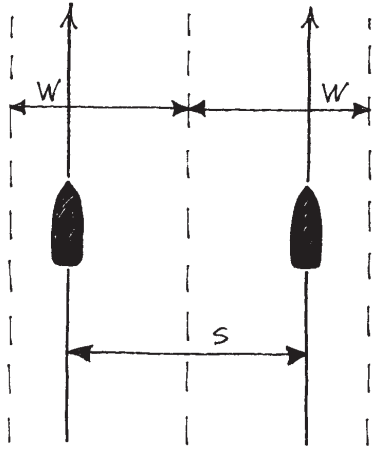
Inom försvarsmakten innebär begreppet skyddsområde: Av regeringen fastställt område inom vilket utlänning och utländskt fartyg får uppehålla sig endast på vissa villkor angivna i skyddsområdeskungörelsen.

Enligt lag om höjd beredskap: Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen besluta om skärpt beredskap.

Larmcentral inom SOS Alarm AB som för ett eller flera län tar emot larm och larmar berörd räddningsfunktion eller andra berörda.

Av flygräddningsledare för varje särskilt efterforskningsuppdrag fastställt område inom efterforskningsområde där spaning ska utföras av angiven organisation.

Utrymning som inte har beordrats eller rekommenderats av myndigheterna.

Stab	Grupp som biträder chef vid ledning av verksamhet. Se Räddningsstab.
Stabschef	Leder och samordnar arbetet inom staben.
Stabstjänst	Verksamhet som bland annat avser att <ul style="list-style-type: none"> - skapa underlag för chefs beslut - omsätta chefs beslut i order, instruktioner och anvisningar - övervaka att order, instruktioner och anvisningar efterlevs på avsett sätt - utarbeta orienteringar, rapporter och framställningar - skapa gynnsamma betingelser för ledning i övrigt
Statlig räddningstjänst	Fjällräddningstjänst, flygräddningstjänst, sjöräddningstjänst, efterforskning av försvunna personer i andra fall, miljöräddningstjänst till sjöss, samt räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen och sanering efter sådana utsläpp (räddningstjänstlagen 25-28 §§).
Stråkbredd (Sjö)	<p>Abstrakt begrepp som möjliggör bedömning av insatsbehovet och utvärdering av insatsen.</p> <p>S = sökavstånd W = stråkbredd</p>
Sökavstånd (Sjö)	Avståndet mellan två eller flera sökenheter eller mellan två parallella färdlinjer som avverkas av samma enhet. Se fig under Stråkbredd.
Sökobjekt (Sjö)	Den/De farkost/er eller individ/er som efterforskas.
Sökområde (Sjö)	Respektive enhets sökruta vilket utgör del av insatsområdet (jfr Insatsområde).
Taktisk ledning (Sjö)	Ledning som utövas av OSC på stabsplatsen.

Tilldelningsmeddelande (Flyg)

Meddelande enligt fastställd uppställning i vilket ARCC tilldelar specificerad(e) efterforskningsuppgift(er) till ett eller flera flygtrafikledningsorgan.

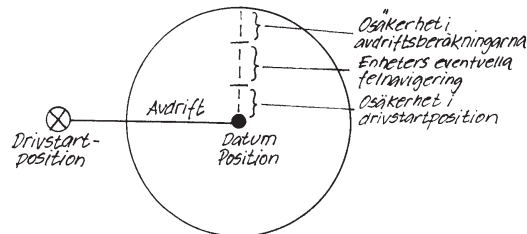
Tjänsteplikt (kom)

Skyldighet för den som räddningsledaren utser att medverka i en räddningsinsats.

Skyldigheten avser person i åldern 18-65 år i den mån dennes kunskaper, hälsa och kroppskrafter tillåter det.

Troligt område (flyg, sjö)

Ett område inom vilket man tror att en olycka eller en möjlig olycka inträffat.

Undsättning

I allmänhet rädda skadade, hotade och/eller instängda människor. Bistå och rädda ombordvarande vid inträffat flyghaveri och begränsa de materiella skadorna.

Upplysningscentral

Plats och/eller telefonnummer dit allmänheten och massmedia hänvisas för information.

Uppsamlingsplats för döda

Plats för identifiering, registrering m m av döda.

Uppsamlingsplats för gods

Plats för uppsamling, omhändertagande och registrering av gods (personliga tillhörigheter).

Uppsamlingsplats för oskadade

Plats dit oskadade hänvisas för registrering.

Uppsamlingsplats för skadade

Plats dit skadade förflyttas för prioritering, behandling och registrering före avtransport.

Utgående alarmering

Möjlighet att från larmcentral kalla räddningsorganen till utryckning.

Utredningsgrupp

Grupp inom polisen för utredning av olycksorsak/brott.

Utrymning

Förflyttning av människor för att skydda deras liv och hälsa i hot- eller risksituation.

Utrymningsledare	Polischef som leder och samordnar utrymning.
Utrymningsstation	Plats utanför riskområde som upprättas för registrering, sanering, transportsamordning m fl åtgärder.
Varning	Information till allmänheten om olyckshändelse eller överhängande fara för olyckshändelse så att erforderliga skyddsåtgärder kan vidtas. Kan påkallas med viktigt meddelande till allmänheten bestående av signalen "Viktigt meddelande" följt av varningsmeddelande i radio och/eller TV.
Varningsmeddelande	Se Viktigt meddelande till allmänheten (VMA).
Verksamhetsområde (Flyg)	Det område, efter överenskommelse, inom vilket ett flygtrafikledningsorgan ska kunna lösa efterforskningsuppgifter.
Verkskyddet	En beredskapsorganisation som under höjd beredskap har till uppgift att, vid den anläggning där det organiserats, medverka vid skydd av verksamheten och personalen samt i räddningstjänst.
Viktigt meddelande	<p>Viktigt meddelande är en signal, från ljudsändare utomhus, som ges om överhängande fara för olyckshändelser föreligger p g a utsläpp av giftiga kemikalier, bränder, oväder eller liknande och det behövs snabb information till allmänheten.</p> <p>Signalen ska följas av nödvändig information över radio och TV eller på annat sätt.</p> <p>Signalen ska ges med upprepade långa ljudsegment (7 sek) åtskilda av pauser (14 sek). Minst sex ljudsegment ska ingå. Signalen kan också ges med upprepade grupper (7 sek) av gula blixtar (1,5 – 3 Mhz) åtskilda av pauser (14 sek).</p> <p>Enligt Svensk standard betyder signalen att när den hörs/syns ska man gå inomhus, lyssna på radio, stänga fönster, dörrar och ventiler.</p>
Viktigt meddelande till allmänheten (VMA)	<p>Varnings- och informationssystemet "viktigt meddelande till allmänheten" innebär att myndighetsmeddelande för varseblivning och inledande information utsänds i radio och television. Meddelandena kan vara "varningsmeddelande", "informationsmeddelande" och "service-meddelande". Meddelande kan sändas även utan föregående signal "viktigt meddelande".</p> <p>Överenskommelse har gjorts mellan programbolagen Sveriges Radio</p>

Vindriktning

AB och Sveriges Television AB samt Statens Räddningsverk. Överenskommelser gäller i fred och krig. Motsvarande överenskommelse finns även mellan Statens Räddningsverk och Nordisk Television AB (TV 4).

Anger det väderstreck varifrån vinden blåser.

Ytspaningsledare (Sjö)
(Co-ordinator Surface Search CSS)

Kapten ombord på ett fartyg (normalt inte en räddningsenhet), som samordnar ytenheters räddningsinsatser inom ett visst angivet område.

Yttre avspärning

Avspärning som upprättats runt ett skyddsområde (vid skadeplats) genom polisens försorg.

Återflyttning

Återvändande till utrymt område sedan myndighet upphävt förbudet att vistas i området.

Återströmning

Tillfälligt spontant återvändande till utrymt område.

Återställning

Röjning och städning på en skadeplats efter det att räddningsinsatsen och eventuell sanering och restvärdesräddning avslutats.

Övergripande ledning (Kom)

Avser långsiktiga beslut som räddningsledaren fattar om bl a insatsens inriktning och prioritering, resursfördelning, samverkan, underhåll, informationstjänst och personaltjänst. Se Direkt ledning.